

Drugshandel en schoolgaande jeugd in Uithoorn

'WIE DE JEUGD HEEFT ...'

Eric Bervoets
Kyra van den Akker
Nicole Bijl

M.m.v. Bob Schuitema,
Storm van Merkesteyn
Kieran Kaal

BureauBervoets
ONDERZOEK & ADVIES BIJ VEILIGHEIDSVRAAGSTUKKEN

In opdracht van de gemeente Uithoorn en de Amstellandgemeenten

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van het onderzoek berust bij de auteurs. De inhoud vormt niet per definitie een weergave van het standpunt van de gemeente Uithoorn.

‘Wie de jeugd heeft...’

Drugshandel en schoolgaande jeugd in Uithoorn

Omslagontwerp en Infographic: Bureau Corsel

© 2022, Bureau Bervoets

ISBN/EAN 9789081792127

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

No part of this publication may be reproduced in any form by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Inhoudsopgave

Infographic	4
Hoofdstuk 1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding: drugs rondom scholen.....	5
1.2 Uithoorn in een notendop.....	5
1.3 Afbakening, definities en uitgangspunten van dit onderzoek	8
1.4 Onderzoeksvragen, opzet, verantwoording en generaliseerbaarheid.....	9
1.5 Wat volgt en dankwoord.....	11
Hoofdstuk 2 Drugshandel en Uithoorn: een verkenning	12
2.1 Inleiding: aanknopingspunten.....	12
2.2 Uithoorn: vangsten, drugsdealers en subjecten bovenlokaal actief.....	12
2.3 De Kwakel: grote drugsvondst	14
2.4 Deallocaties en opslaglocaties	15
2.5 Indicaties op basis sociale media-analyse	16
2.6 Slot.....	17
Hoofdstuk 3 Scholieren en drugsgebruik	18
3.1 Inleiding	18
3.2 Omvang van het gebruik	18
<i>Statistiek.....</i>	<i>18</i>
<i>Tijdens de pandemie.....</i>	<i>20</i>
<i>Ook in Uithoorn: omvang door professionals lastig in te schatten</i>	<i>20</i>
<i>Afname zegt weinig over de ernst.....</i>	<i>21</i>
3.3 Profiel drugsgebruik en drugsgebruikers	21
<i>Scholieren: vooral softdrugs.....</i>	<i>21</i>
<i>Profiel jeugdige drugsgebruikers en gebruiksmotieven</i>	<i>22</i>
<i>Waar en wanneer wordt gebruik?</i>	<i>24</i>
<i>Normen en waarden drugsgebruik.....</i>	<i>24</i>
3.4 Wat is volgens geïnterviewden te doen aan het gebruik?.....	25
3.5 Slot.....	26
Hoofdstuk 4 Drugsverkoop aan (schoolgaande) jeugd	27
4.1 Inleiding	27
4.2 Hoe komen jongeren aan hun drugs?	27
4.3 Opvallende locaties	29
4.4 Profiel dealers en runners	30
4.5 Wat is volgens geïnterviewden aan het dealen te doen?	31
4.6 Slot.....	31

Hoofdstuk 5 Beschouwing, conclusies, mogelijkheden	32
5.1 Inleiding	32
5.2 De beantwoording samengevat (conclusies)	32
5.3 Beschouwing: de conclusies in perspectief.....	34
5.4 Aanbevelingen (antwoord op laatste onderzoeksvraag)	35
Bijlage	38
Bijlage A – Interviewprotocollen	38
Bijlage B – Respondentenoverzicht.....	43
Literatuur.....	45

Infographic: Drugshandel en schoolgaande jeugd in Uithoorn

Een aantal **bezorgservices** levert drugsbestellingen af met auto en scooter. Meestal vanuit A'dam, maar er zijn ook een aantal **online groepen en diensten** actief vanuit Uithoorn. Sommige scholieren brengen drugs mee van elders en verkopen dat lokaal

Betaling is contant en aflevering gebeurt door **dealers en runners die medescholier zijn of jongvolwassenen met een link met A'damse gangs.**

Intimidatie die met drugshandel gepaard gaat, baart zorgen: jongeren zijn bang voor dealers en 'straatleiders' en bewoners stellen zich terughoudend op.

Er zijn drie soorten lokale dealers:

1. Handelaren die zowel partijen **doorverkopen** aan kleinere dealers als **verkopen** aan gebruikende jeugd.
2. Jongeren (**medescholieren**) die op school kleinere partijen **afleveren of verkopen**
3. Jongvolwassenen - met overlap '**problematische/kwetsbare jeugd**' - die soms op **intimiderende wijze** drugs aan de man brengen.

Meer een dealprobleem ...

Er zijn indicaties voor de aanwezigheid van tussenhandelaren en **groothandelaren** in Uithoorn, waarbij die laatste zich vooral richten op de **internationale handel**.

... dan een gebruikersprobleem

Lokaal is onder scholieren vooral een probleem met **alcoholmisbruik en 'vapen'** (e-sigaretten), soms 'snus' in veel mindere mate met drugsgebruik.

Als scholieren drugs aankopen, doen ze dat vooral **online**, bijvoorbeeld via Telegram, WhatsApp, Wickr, maar ook TikTok, Snapchat of Instagram.

Als handel- en gebruiklocaties worden genoemd: de **flatbuurt** in Uithoorn, het **Zijdelwaardplein**, **twee middelbare scholen**, de **centrale bushalte** en directe omgeving van **een supermarkt**.

Er zijn drie categorieën jeugdige gebruikers:

1. **scholieren die recreatief softdrugs gebruiken:** met vrienden thuis, op straat, tijdens het uitgaan of een feestje.
2. **problematische of kwetsbare jeugd:** veelvuldig in beeld met overlast en criminaliteit (waaronder illegale prostitutie en zelf als kleine dealer / runner verkopen van drugs). Deze groep gaat deels niet meer naar school en overlapt voor een deel met categorie 1.
3. **problematische veelgebruikers:** ernstig verslaafd, vaak bekend in de psychiatrie en verslavingszorg. Gebruiken drugs als zelfmedicatie.

Aanbevelingen voor de Amstellandgemeenten:

De ligging, lage pakkans en de aanwezige potentiële jonge aanwas maken gemeenten onder de rook van Amsterdam aantrekkelijk voor drugs-criminelen.

De Amstelland-gemeenten kunnen leren van interventies in Uithoorn en deze overnemen, denk aan:

- de schoolaanpak
- interventies in wijken en
- interventies gericht op kwetsbare doelgroepen (bijv. meiden - zedenproblematiek)

Daarnaast is het verstandig om nog meer dan nu samen op te trekken in actiegerichte samenwerkingsverbanden en samen het overzicht te houden op de drugsproblematiek met actuele (gebieds)kennis en intelligence.

- Organiseer met netwerkpartners een persoonsgerichte aanpak van jonge dealers en runners;

- Reserveer samen met politie en RIEC analysecapaciteit om scherper zicht te krijgen op de link tussen drugsverkoop en bovenlokale criminele netwerken;
- Maak actiegerichte crimescripts t.a.v. wervingsprocessen met als doel deze te verstoren;
- Vergroot aanvullend op de politie het straattoezicht (met handhaving) om de pakkans te vergroten;
- Intensiveer digitaal toezicht (door

- politie en jongerenwerk) om een vinger aan de pols te houden bij social media gebruik;
- Maak schoolgaande jeugd weerbaar door een eerlijke eigentijdse drugsvoorlichting;
- Zorg voor een duidelijke opdracht aan het jongerenwerk en genoeg capaciteit voor de risicojeugd (16+)
- Continueer de aandacht voor bedrijventerreinen en shady places;

- Geef als OM en Politie meer opsporingsprioriteit aan softdrugs-netwerken (vanwege verkoop aan jeugd);
- Kijk of het lukt een urgente casus met de netwerkpartners op te plussen tot RIEC-casus;
- Stel een concreet handelingskader op voor scholen en professionals voor het omgaan met zorgsignalen.

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding: drugs rondom scholen

Scholen, maar bijvoorbeeld ook sportverenigingen, bibliotheken en andere openbare plekken waar veel jongeren komen, dienen een veilige omgeving te zijn en daar passen drugsgebruik, drugshandel en de bijkomende overlast niet bij. De Amstellandgemeenten hebben Bureau Bervoets gevraagd om een onderzoek te doen naar drugsproblematiek rondom scholen en de manier om als gemeente en partners (ook) preventief met die problematiek om te gaan. Het onderzoek richtte zich in eerste instantie op de gemeente Uithoorn, maar diende ook inzichten op te leveren voor een – vergelijkbare – problematiek in de andere Amstellandgemeenten.

Achtergrond - Veel gemeenten in Nederland kampen met middelengebruik onder schoolgaande jeugd: zowel gebruik van (veelal) softdrugs, harddrugs (in veel minder mate), overmatig alcoholgebruik en sinds een aantal jaren ook het gebruik van lachgas. Hoewel landelijke cijfers aantonen dat het drugsgebruik een jarenlange dalende trend laat zien onder tieners, laat dat onverlet dat er zich lokaal altijd nog stevige problematiek kan voordoen op en rondom scholen of andere locaties waar veel schoolgaande jeugd komt (zie verder hoofdstuk 3). Ondanks de daling, is er tevens bij deze leeftijdscategorie sprake van acceptatie en normalisatie van drugsgebruik: zowel eigen gebruik als gebruik door anderen. Zie ook het onderzoek door Bervoets, Van den Akker e.a. (2021) met een focus op Gouda en dat van Spapens en Van de Mheen (2022) over o.a. maatschappelijke acceptatie. De daling (en stabilisatie) van het drugsgebruik wordt landelijk wel in verband gebracht met de – eveneens – daling van jeugdcriminaliteit (Berghuis en De Waard, 2017). Beide dalingen zouden mede het resultaat zijn van een veranderde levensstijl bij jongeren, die meer online zouden zijn en zich minder uit in (problematische) jeugdgroepen op straat. Bovendien wordt cannabisgebruik en harddrugsgebruik wel gezien als onderdeel van een algemeen delinquentie levensstijl. De kans dat een jeugdcrimineel ook drugs gebruikt en ander risicogedrag vertoont is groot. In deze studie hebben we ook de aanbodzijde van de lokale drugsmarkt onderzocht. Uit het Goudse onderzoek komt nadrukkelijk de rol van sociale media naar voren als methode van runners en dealers om verdovende middelen aan te bieden bij schoolgaande jeugd. Nadrukkelijk advies was om dat aspect daarom ook te verwerken in het voorliggend onderzoek. We hebben daarom een aparte onderzoeksvraag opgenomen rondom dit thema. Immers, ook op het gebied van social media zijn mogelijk aangrijpingspunten voor preventie. Ook maken we waar mogelijk een vergelijking met eerder onderzoek van onszelf en anderen naar lokale drugsmarkten en (jeugdige) drugsgebruik. Daarmee plaatsen we de in Uithoorn verzamelde data in perspectief (Bervoets, Turan en Kumaga, 2015; Bervoets en Van Wijk, 2015; Van Leiden, Lenders en Ferwerda, 2018; Bervoets e.a. 2021; Nationale Drugsmonitor 2021).

1.2 Uithoorn in een notendop

‘Het is meer een stad. Ik kom hier voor school en dan wil ik zo snel mogelijk weer weg. Het voelt hier meer aan als een stad.’ (scholier)

‘Dat kan zijn, maar ik kom uit Amstelveen en dan is dit weer een dorp. (scholier)

Op 1 januari 2022 heeft het Noord-Hollandse Uithoorn 31.020 inwoners (www.allecijfers.nl) en daarmee een vergelijkbare omvang als de buurgemeenten Aalsmeer (32.445) en Diemen (31.820). De gemeente ligt in de agglomeratie Amsterdam. De bevolkingsgroei is opvallend, omdat er op 1 januari 2000 nog 26.090 inwoners waren. Wat een gestage groei betekent van bijna 20 procent; En dat is vergelijkbaar met de bevolkingsgroei in bijvoorbeeld Amstelveen (92.363 inwoners in 2022) in diezelfde periode. Landelijk was de stijging in dezelfde periode 11 procent.

Uithoorn is in de loop der jaren van een dorpse gemeenschap veranderd in een forensengemeente. Voor veel faciliteiten moet de Uithoornse naar elders, maar er zijn enkele (kleine) winkelcentra, sportaccommodaties, (lokale vestigingen van regionale) gezondheidszorg en er zijn drie middelbare scholen (zie verderop). Er zijn geen coffeeshops en er is geen opvallend aanwezige horecasector, maar er zijn wel drie hotels. Ook herbergt de gemeente enkele bedrijventerreinen, mede wegens de nabijheid van de bloemenveiling in Aalsmeer en Schiphol.¹ Relevant voor dit onderzoek is dat geïnterviewden vinden (niet slechts de geïnterviewde jongeren) dat er opvallend weinig voorzieningen zijn voor jongeren in Uithoorn.

Het merendeel van de bevolking woont in de kern van Uithoorn, een klein deel (4.507 inwoners) woont in het dorp De Kwakel dat aan de westzijde van Uithoorn ligt. Buurgemeenten zijn onder andere Aalsmeer (met Kudelstaart) en Amstelveen. In het zuiden ligt de Utrechtse buurgemeente Mijdrecht. Samen met Aalsmeer, Amstelveen, Ouder-Amstel en Diemen maakt Uithoorn deel uit van de Amstellandgemeenten, een samenwerkingsverband, ook op het gebied van veiligheid en openbare orde. Allen zijn buurgemeenten van Amsterdam.

In oktober 2020 zijn er bijna 2.500 jongeren uit Uithoorn en daarbuiten ingeschreven bij één van de drie middelbare scholen in Uithoorn. Feitelijk gaat het dan om de doelgroep van onze centrale vraagstelling. De meesten gaan naar het Alkwin College voor Havo en VWO. Anderen zitten op school bij het naburige Thamen of de Praktijkschool waar scholieren met leerproblemen individueel praktijkonderwijs krijgen aangeboden.

Figuur 1.1: middelbare scholieren in Uithoorn

School	Aantal leerlingen
Thamen	621
Alkwin	1.630
Praktijk	210
Totaal	2.461

Bron: DUO, per 1 oktober 2020.

De gemeente Uithoorn ligt in het overgangsgebied van verstedelijkt naar het meer landelijk gebied van het zogeheten Groene Hart van de Randstad. Volgens professionals en inwoners die we interviewden is Uithoorn zelf ook (met de bevolkingsgroei, met veel nieuwkomers uit Amsterdam) verstedelijkt. Vandaag de dag is in Uithoorn een mengeling herkenbaar van zowel stedelijke als meer dorpse trekken. Dat is herkenbaar als we een wandeling maken door de gemeente (dat deden we tijdens observaties, zie paragraaf 1.4). Dan nemen we zowel rustige straten en woonbuurten waar die weg hebben van andere forensendorpen in de nabijheid van een (grote) stad. De Kwakel heeft nog meer het karakter van een dorp waar mensen elkaar nog van (bij)naam kennen. De hoogbouw in Uithoorn doet dan volgens professionals soms weer denken aan de tuinsteden in Amsterdam West,

¹ Van belang om aan te geven is dat de veiling deels op het grondgebied ligt van de gemeente Uithoorn.

de flatwijken in De Bijlmer of het naburige Diemen. Die flats waren volgens respondenten nodig om regionaal te voorzien in de behoefte aan betaalbare (huur)woningen.

Het aandeel van de bevolking met een zogeheten niet-westerse migratieachtergrond is toegenomen van 6 procent in 2000 tot 16 procent in 2021 (www.allecijfers.nl). Wat volgens geïnterviewden deels te maken heeft met instroom vanuit Amsterdam. Er wonen naast de meerderheid van Nederlanders van autochtone herkomst vandaag de dag ook Nederlanders met een zeer diverse achtergrond. Onder hen is de grootste groep die van personen met een voor oorsprong Marokkaanse origine. In Thamerdal en Zijdelwaard wonen verhoudingsgewijs de meeste inwoners met een niet-westerse (vaak Marokkaanse) migratieachtergrond.

Volgens professionals en bewoners heeft de bevolkingstoename ook sociale gevolgen. De nieuwe bewoners behoorden volgens geïnterviewden veelal niet tot de hogere inkomenscategorieën en namen wegens armoede en (vermeende) achterstelling soms de sociale problematiek mee uit de grote stad die geregeld samenhangt met een lager inkomen. Denk aan verslaving, huiselijk geweld en criminaliteit. Van de 31.020 inwoners is bijna een derde (8.560 om precies te zijn) jonger dan 25 jaar oud op 1 januari 2022. Dat is vergelijkbaar met de landelijke cijfers op dat moment. Dus er wonen niet opvallend veel of weinig jongeren in Uithoorn. De meeste van de Uithoornse jongeren groeien op zonder al teveel moeite, maar een klein deel van hen heeft volgens de politie, gemeente en enkele onderwijsprofessionals sociale problemen en veroorzaakt daarom soms ook overlast en pleegt strafbare feiten. De problematiek bestaat volgens geïnterviewde professionals onder andere uit armoede van het gezin², psychosociale problematiek of een soms enorme groepsdruk onder de jeugd om zich in te laten met probleemgedrag. Op basis van de Jeugdmonitor mogen we vaststellen dat er in Uithoorn vergeleken met de regionale percentages veel jongeren verdachte zijn geweest van een misdrijf (Regionaal Jeugdrapport, 2022).

“De twee/drie dingen waar ik me zorgen over maak is de jeugdproblematiek, de huizen die leeg komen te staan. De oude mensen die er wonen gaan weg en daar komen tweeverdieners. Twee jonge mensen met of zonder kinderen. Dadelijk is het probleem dat er veel mensen aan het werk zijn en er meer kans is op inbraken. Dat gaat straks wel een probleem worden denk ik. Oudjes zijn nu thuis en hebben toezicht. Sociale controle is nu sterk. Er komen ander soort mensen. (veiligheidsprofessional)

‘Het is veel harder geworden. Vroeger had je ook gewoon criminaliteit, maar Uithoorn heeft toch wel een historie van allerlei zaken. Als je praat over geweld, er is hier ooit eens een bloemenboot in de haven aangestoken en afgebrand. Dat is ongeveer 15 jaar geleden inmiddels. Het oude Raadhuis was van hout, dat hebben ze geprobeerd aan te steken. Dat is niet gelukt, toen hebben ze dezelfde nacht het winkelcentrum (...) aangestoken, dat is helemaal afgebrand. Dat is ongeveer 15 jaar geleden.’ (bewoner)

Geïnterviewde onderwijsprofessionals horen van hun leerlingen veel verhalen over verwaarlozing en spanningen thuis. Ook is er wat hen betreft een groepsdynamiek onder sommige leerlingen en

² Het gemiddeld bruto jaarinkomen per inwoner in de gemeente Uithoorn is €30.000, dat is vergeleken met Nederland minder dan modaal (dat is in 2021 namelijk €38.000. In Thamerdal is het gemiddeld bruto-inkomen €25.400.

scholieren die maakt dat enkelen van hen kwetsbaar zijn voor overlast en criminaliteit. Zij zien soms een overlap tussen straatgroepen en de jongeren in de klas, wat maakt dat sommige scholieren en leerlingen zich angstig voelen dan wel meegaan in de straatcultuur (vgl El Haddioui, 2015). De gemeentelijke handhavers merken op straat dat de jeugd uit De Kwakel bijvoorbeeld wat gemakkelijk in de omgang is dan – wat zij noemen – de flatjeugd.

‘Ik merk heel erg dat de jongeren boos zijn, ze voelen zich buitengesloten, verschillende generaties al. Ze vinden dat ze tegengewerkt worden, vaak naar hun gewezen wordt en hebben slechte ervaringen met harde politieaanpak. Ze willen een plek voor hunzelf, een buurthuis. Je moet je voorstellen dat ze hier met grote gezinnen in die flats wonen, dan gaan ze het buiten zoeken en hebben ze gewoon een plek nodig waar ze wat kunnen doen.’
(bewoner)

Volgens een meisje dat we spraken op de middelbare school dat afkomstig is van de flats, was daar toen haar vader nog jonger was en zij nog niet geboren sprake van een hechte gemeenschap waar iedereen elkaar kende en vreemden niet echt welkom waren. Tegenwoordig is dat volgens haar wat minder, maar nog altijd zijn mensen uit de flatwijken op hun hoede voor derden van buiten. Als het meisje op straat loopt en jongeren ziet hangen op de voor haar (en politie) bekende locaties, dan kent ze feitelijk alle jongeren.

In Uithoorn is een aantal wijken dat een hoogrisico score heeft met betrekking tot jonge aanwas.³ Deze score is gebaseerd op een model dat risico's in kaart brengt op basis van geslacht, leeftijd, inkomen, halt registraties, eerdere (drugs) verdenkingen, opleiding, life events, huishouden, ouders, familie en de buurt. Ingezoomd op de wijken in Uithoorn vormt het Dorpscentrum het hoogste risicogebied met 8 procent. Daarop volgen de wijk Zijdelwaard met 7,8 procent en Thamerdal met 6,3 procent. De andere wijken zitten onder het gemeentelijk percentage.⁴ Gemiddeld heeft Uithoorn een risicoscore van 5 procent en dat betekent dat het risico op jonge aanwas in Uithoorn hoger is dan in de drie omliggende gemeenten; Aalsmeer, Ouder-Amstel, Amstelveen en Diemen. Alleen Amsterdam scoort hoger van de Amstelland-gemeenten (6.5%). Alle andere gemeenten in de regio scoren lager dan Uithoorn, waardoor Uithoorn vergeleken met de andere Amstellandgemeenten (minus Amsterdam) een risicogebied lijkt te zijn voor jonge aanwas.

1.3 Afbakening, definities en uitgangspunten van dit onderzoek

Voor deze studie hebben we enkele uitgangspunten gehanteerd en onze centrale begrippen afgebakend met (werk)definities. Het voornaamste uitgangspunt is dat het onderzoek betreft waarin drugsgebruik onder in Uithoorn schoolgaande jongeren en opvattingen over dat gebruik in beeld worden gebracht, waarin wordt aangegeven hoe de aanbodzijde van de drugsmarkt eruit ziet en welk verband er (mogelijk) is met georganiseerde drugshandel. Met dat laatste bedoelen we *duurzame⁵ netwerken van (beroeps)criminelen die zich systematisch richten op de productie, aankoop, opslag, en/of verkoop van verdovende middelen*. Meestal betreft het daarbij de groothandelaren in tegenstelling tot de *tussenhandel en de kleinere (vaak lokaal opererende) dealers*

³ www.zichtopondermijning.nl bezocht 7 juni 2022

⁴ Van de wijken veilinggebied, langs de vuurlinie, glastuinbouwgebied, veenweidegebied en bedrijventerreinen zijn geen cijfers bekend.

⁵ In tegenstelling tot gelegenheidsnetwerken (Bervoets en Van Wijk, 2016).

en runners die rechtstreeks verkopen aan – bijvoorbeeld – de schoolgaande jeugd. Doelstelling is erachter te komen waar aangrijpingspunten zijn voor lokaal criminaliteitsbeleid en (vooral ook preventieve) interventies. Het onderzoek dient handelingsperspectieven op te leveren, met een accent op de preventie van drugshandel.

Het gaat er daarbij nadrukkelijk niet om de aanpak van drugsgebruik in Uithoorn te evalueren, hoewel we zullen zien dat respondenten desondanks in interviews ook opmerkingen maakten over de aanpak. We vroegen hen immers ook naar ideeën over een effectieve aanpak (paragraaf 3.7).

Met jongeren bedoelen we schoolgaande jeugd op het middelbaar onderwijs. Nadrukkelijk geven we aan dat de onderzoeksgroep niet noodzakelijkerwijze Uithoornse jeugd betreft. *De jongeren in dit onderzoek gaan naar school in Uithoorn en hoeven daar dus niet te wonen.*

Drugsgebruik vatten we breed op als *alle recent en ooit-gebruik⁶ van soft- en harddrugs door een jongere, inclusief de aankoopstrategieën: de manieren waarop jongeren aan hun drugs komen.* Bij de interviews vroegen we ook door naar problematisch drugsgebruik. Van problematisch gebruik wordt in de verslavingszorg gesproken wanneer een jongere veelvuldig en langdurig alcohol of drugs gebruikt ondanks de problemen die dat veroorzaakt. Dit kunnen problemen zijn met het nakomen van verplichtingen op school, op het werk of thuis of herhaaldelijk in aanraking komen met justitie. Het drugsgebruik staat daarbij het dagelijks functioneren in de weg.⁷

We richten ons verder niet alleen op het feitelijk (eigen) drugsgebruik van jongeren. We hebben ook vragen gesteld over de opvattingen over drugsgebruik onder schoolgaande jongeren en of die de afgelopen jaren veranderd zijn (zie bijlage A met topiclijst). Ook stelden we jongeren vragen over wat zij waarnamen in hun eigen omgeving (bijvoorbeeld op school en in de vriendengroep) met betrekking tot drugsgebruik, ongeacht of zij zelf drugs gebruiken. Dat maakte dat ook jongeren die zelf niet gebruiken nog altijd doelgroep waren van het onderzoek.

Verder beperkten we ons onderzoek tot drugs die op Opiumlijst 1 (harddrugs) en 2 (softdrugs) staan. Wel bekeken we lachgas, vanwege de actualiteit. Gebruik van (illegale) medicijnen als drugs vielen buiten de scope van dit onderzoek.

1.4 Onderzoeksvragen, opzet, verantwoording en generaliseerbaarheid

Onderzoeksvragen

Gezien de door de opdrachtgever gevraagde studie, hebben wij de navolgende vragen⁸ onderzocht:

1. *Hoe precies vindt in Uithoorn drugshandel plaats rondom (middelbare) scholen en andere locaties in de gemeente met schoolgaande jeugd als beoogde afzetmarkt? Welke locaties spelen vooral een rol? Om welke soort drugs gaat het? Hoe gebeurt de betaling en overdracht van de bestelling? Met welke overlast gaat de handel gepaard?*

⁶ Dat is een antwoord op de vraag of en wat zij eerder hebben gebruikt.

⁷ <https://www.nji.nl/middelenmisbruik-en-verslaving/definitie>, bezocht op 24 mei 2022.

⁸ In de mail d.d. 24 januari 2022 door gemeente Uithoorn werd verzocht om ook te onderzoeken welk verband er is met georganiseerde criminaliteit. Waarbij wij vooraf opmerken dat drugshandel altijd organisatie en logistiek vergt en bijna nooit niet-georganiseerd is (van Wijk e.a., 2022). In het veldwerk hebben we bekeken we hoe het verband er in Uithoorn uit ziet.

2. *Welke aankoopstrategieën zijn er? Met name: welke rol spelen sociale media bij het in Uithoorn aan de man brengen van drugs bij (middelbare) scholieren?*
3. *In hoeverre houdt de drugshandel gericht op schoolgaande jeugd rondom scholen en andere locaties in Uithoorn verband met georganiseerde misdaad?*
4. *Wat is het profiel van de gebruikende scholieren? Wat is het profiel van de runners/dealers? Is er overlap? Zo ja: hoe ziet deze eruit?*
5. *Welke opties zijn er om met concrete maatregelen de drugshandel tegen te gaan dan wel te bemoeilijken?*

Opzet en verantwoording

In het onderzoek hebben we statistische informatie ('cijfers') en informatie uit open bronnen (waaronder ook sociale media) gecombineerd met interviews en observaties.

Er werden in totaal 35 professionals geïnterviewd, soms in kleine groepsinterviews van twee à drie personen. Dat deden we aan de hand van een protocol (zie bijlage). De gesprekken duurden veelal 0,5 tot 1,5 uur. Opvallend was dat de mate waarin professionals uiteindelijk op de hoogte waren van het drugsgebruik en de lokale drugshandel zeer sterk verschilde. Dat verklaart een deel van de kortere interviews. Ook na goed doorvragen bleek dan dat een bepaalde professional uiteindelijk geen of minder zicht had op de problematiek dan verwacht door de onderzoekers. Interviews werden gehouden met onder andere de gemeente, politie (zowel de uniformdienst als de recherche), sociaal werk, onderwijsprofessionals, jeugdzorg en de GGD (zie de respondentenlijst in de bijlage). De interviews met professionals werden uiteindelijk aangevuld met bewoners die actief zijn in hun buurt en daar veel zien en meemaken.

Om ook uit de eerste hand met jongeren zelf te spreken hielden we drie groepsinterviews met middelbare scholieren en twee aanvullende groepsinterviews buiten schooltijd. Uiteindelijk werden op deze manier 27 jongeren bereikt.

Als aanvullende methode hebben we daarnaast observaties verricht aan de hand van een klein en praktisch protocol. We bezochten locaties die volgens onze bronnen (waaronder geïnterviewden) relevant waren voor de drugshandel en drugsgebruik en daarbij hebben we ook twee keer met een wijkagent meegelopen die dan ook direct vragen van de onderzoekers kon beantwoorden, de buurt kon laten zien en de onderzoekers introduceerde bij bewoners en ondernemers waarmee vervolgens kleine 'straatgesprekjes' werden gevoerd.

Een voorname bron was de analyse van sociale media die volgens eerder onderzoek en de geïnterviewden in Uithoorn relevant was bij het aan de man brengen van drugs in Uithoorn, maar ook de verkoop vanuit Uithoorn. Twee van de onderzoekers onderzochten in interviews genoemde subjecten, relaties van subjecten op basis van sociale media, accountnamen, genoemde locaties en feitelijk alles dat uit andere bronnen (met name media en interviews) naar voren kwam dat als aangrijpingspunt kon dienen voor een zoekslag op sociale media. Het plan was om zowel Snapchat, Instagram, Tiktok, Telegram, Wickr als Darkweb te onderzoeken. Uiteindelijk lag het zwaartepunt wat meer bij Telegram, Darkweb en toch ook Facebook omdat de andere genoemde media veelal gesloten groepen kennen en daarmee lastiger te onderzoeken zijn.

Tenslotte werden nieuwsberichten in traditionele media (o.a. kranten) en websites geanalyseerd over de te onderzoeken thematiek. De nieuwsberichten werden gezocht op basis van een aantal zoekwoorden, waaronder 'Uithoorn', 'drugs', 'verdovende middelen', 'criminaliteit', 'jeugd' en diverse combinaties en varianten van deze zoekwoorden.

Wat in het algemeen opviel was de bereidheid om te praten, maar soms bleek dan dat het zicht dat personen hadden op de problematiek (met name bij professionals) zoals aangegeven beperkt was. Een enkeling toonde zich dan weer erg terughoudend, heel soms uit vrees voor repercussies door anderen (bv dealers). Dat was zo bij een enkele professional en een bewoner, maar vooral bij enkele jongeren viel de voorzichtigheid op.

Generaliseerbaarheid

De dataverzameling voor dit onderzoek vond plaats tussen februari en juni 2022. Het betreft kwalitatief en verdiepend veldonderzoek, waarbij door het gebruik van meerdere bronnen en methoden op zoek is gegaan naar indicaties voor de lokale drugsproblematiek in de onderzoeksgemeente. Om daarmee met voldoende afbakening, scherpheid en diepte in de onderzoeksvragen te beantwoorden. Het gaat nadrukkelijk niet om een statistisch onderzoek waarbij wordt gestreefd naar een (voor een set variabelen) statistisch-representatief beeld. Het aldus verkregen indicatieve beeld kan daarom niet automatisch (in statistisch opzicht) worden gegeneraliseerd naar de rest van de Amstellandgemeenten. Wel plaatsen we de uiteindelijke lokale bevindingen en conclusies in perspectief door deze te vergelijken met ander (vergelijkbaar) onderzoek. Daarmee hebben we gestreefd naar zogeheten analytische generalisatie. Dit vergroot de kans dat de bevindingen van dit onderzoek vaker wel dan niet elders worden herkend.

We maken een onderscheid tussen feiten en gedeelde meningen alsmede visies en opvattingen die slechts door een enkele geïnterviewde naar voren worden gebracht. Waar mogelijk gaan we na of een bevinding door andere bronnen wordt gestaafd en spannen we ons in om hoor-en wederhoor toe te passen. We probeerden de herleidbaarheid van onderzoeksmateriaal tot personen (en soms ook organisaties) zoveel mogelijk te beperken, hoewel dat niet in alle situaties tot de mogelijkheden behoorde.

1.5 Wat volgt en dankwoord

In het volgende hoofdstuk presenteren we een eerste verkenning van de drugshandel in Uithoorn, met daarbij onder andere indicaties vanuit de (sociale) media-analyse, verrijkt met interviews. In hoofdstuk 3 en 4 gaan we vervolgens in op de vraagkant en de aanbodzijde van de lokale drugsmarkt, toegespitst op schoolgaande jeugd. In het slothoofdstuk beantwoorden we onze onderzoeksvragen, reflecteren we op het onderzoek met een korte beschouwing en presenteren we onze adviezen. Rest ons om iedereen te bedanken die op welke wijze dan ook bereid is geweest ons te helpen met het onderzoek.

Hoofdstuk 2 Drugshandel en Uithoorn: een verkenning

2.1 Inleiding: aanknopingspunten

Dit hoofdstuk is een verkenning van wat we weten en wat aannemelijk is rondom drugshandel in Uithoorn. Het heeft daarom een wat bredere focus dan slechts de drugshandel in relatie tot de schoolgaande jeugd. Met dit hoofdstuk kan die laatstgenoemde problematiek beter in perspectief worden geplaatst. Verder biedt dit hoofdstuk aanknopingspunten – in verkennende zin – voor het verband tussen de drugshandel rondom schoolgaande jeugd en georganiseerde misdaad (de derde onderzoeksvraag). We zullen vooral aangeven wat we weten op hoofdlijnen en wat we vermoeden. Bij vermoedens gaat het om verschijningsvormen waarvoor weliswaar indicaties zijn, of die kunnen worden afgeleid uit eerder onderzoek, maar die voor Uithoorn en de regio nader onderzoek vergen.

2.2 Uithoorn: vangsten, drugsdealers en subjecten bovenlokaal actief

In het inleidende hoofdstuk gaven we al aan dat Uithoorn als relatief kleine gemeente onder de rook van Amsterdam ligt, pal naast Aalsmeer met de bloemenveiling (die deels ook op het grondgebied van Uithoorn ligt) en in de nabijheid van Schiphol. Om die reden is Uithoorn in logistiek opzicht interessant. Daarom is er een aantal (kleine) bedrijventerreinen. Ondanks dat de bloemenveiling op Aalsmeers grondgebied staat, ligt het kwekersgebied voornamelijk in De Kwakel. Echter, precies om genoemde redenen, biedt Uithoorn ook de illegale economie onbedoeld kansen. Uit eerdere onderzoeken, onder andere naar transportcriminaliteit weten we dat een drugshandelaar wil kunnen meeliften op legale logistieke mogelijkheden (Staring e.a. 2019; Bervoets e.a. 2021; Eski e.a. 2021). Dan is de nabijheid van een (lucht)haven erg handig en bedrijventerreinen maken opslag, productie of bewerking mogelijk van verdovende middelen. De nabijheid van de grote stad maakt wegens de alom daar tegenwoordige horeca dat er legio mogelijkheden zijn om drugsgeld wit te wassen en contacten te onderhouden met andere landelijk en internationaal actieve beroepscriminelen.

Ergo, de gelegenheid is er. En daarbij blijft het niet: de bestudeerde nieuwberichten (zie de methodenverantwoording in hoofdstuk 1) bieden indicaties voor georganiseerde drugshandel in deze specifieke regio ten zuiden van Amsterdam. In de voor dit onderzoek geanalyseerde nieuwsberichten treffen we door de jaren heen onder meer berichten aan over invallen en aanhoudingen⁹ van – soms grote – drugshandelaren. Verder worden er af en toe – afgaande op deze berichten – partijen drugs ontdekt. Maar ook vondsten van wapens en explosieven¹⁰ (voor plofkraken) worden soms genoemd in de nieuwsberichten¹¹

Of de georganiseerde drugshandel in Uithoorn en omliggende gemeenten anders is dan elders in de regio Amsterdam, kregen we niet goed beantwoord in de interviews. De professionals zijn minder bekend met de georganiseerde drugshandel, behalve de politiemensen die we interviewden. Die vermoeden en weten(!) soms dat er een aantal (grotere) dealers actief is in de gemeente en de regio, maar het is voor hen erg lastig om aan te geven welk verband dat heeft met

⁹ [https://www.meerbode.nl/drugsdealer-opgepakt-in-uthoorn/Dealer opgepakt in de flatwoning Melde.;](https://www.meerbode.nl/drugsdealer-opgepakt-in-uthoorn/Dealer%20opgepakt%20in%20de%20flatwoning%20Melde.;)
<https://www.petershotnews.nl/nieuws/81184/drugsdealer-vlucht-bij-controle-uthoorn-maar-meldt-zich-op-politiebureau>
Op de Watsonweg was iemand bezig met drugsdealen. Een politiewagen kwam de man tegen een besloot na dit gedrag over te gaan tot het onderzoeken van zijn auto. Hierin vonden ze wikkels met harddrugs en grote hoeveelheden contant geld; <https://www.parool.nl/nieuws/politie-vindt-drugs-en-seksspeeltje-met-diamanten~bf56ef14/>

¹⁰ <https://aanamstelveen.nl/persoon-aangehouden-door-arrestatieteam-in-uthoorn/>

¹¹ En persberichten politie zelf <https://www.politie.nl/mijn-buurt/nieuws?geoquery=De-Kwakel&distance=5.0>

Uithoorn als afzetmarkt voor drugs (aan bijvoorbeeld schoolgaande jeugd). Een geïnterviewde van het RIEC geeft aan:

‘Wat ik wel weet, maar dat geldt voor alle Amstelland gemeenten, is dat toen we ondermijningbeelden schreven dat ze in Uithoorn last hebben van voor politie en justitie bekende criminele bewoners.’ (RIEC)

Volgens een gemeenteambtenaar uit een andere Amstellandgemeente die veel samenwerkt met de recherche zou er in Uithoorn een internationale drugs crimineel uit Amsterdam-Oost actief zijn, ook met het werven van jonge aanwas voor de handel. Hij zou jongens mee uit eten nemen. We kregen dat verhaal echter nergens bevestigd of ontkracht. Wel geven de lokale recherche (VVC) en een expert jeugd van de politie aan dat er wel opvallend veel zaken zijn die direct of indirect terug te voeren zijn op drugs en geven politiemensen aan dat de pakkans in Uithoorn naar hun idee ‘stukken minder’ is dan in Amsterdam en dat dit mede maakt dat veel handelaren en runners ervoor kiezen om in of vanuit Uithoorn te werken. Maar daarmee is nog niet gezegd of aangetoond dat in Uithoorn opvallend veel drugs wordt verhandeld. De lage pakkans vloeit voort uit een gering straattoezicht, mede in de hand gewerkt door een tekort aan politiemensen en (gemeentelijke) handhavers.

Wel kan op basis van de media-analyse worden opgemaakt dat er met enige regelmaat Uithoorners worden opgepakt die (bovenlokaal) actief zijn in de drugshandel. In 2020 deed de politie invallen op diverse locaties in Amsterdam, Amstelveen, Aalsmeer, Uithoorn, Lelystad, Zandvoort en Spanje. Daarbij werden grote hoeveelheden softdrugs, elf voertuigen, zes vuurwapens en honderdduizenden euro’s contant geld in beslag genomen. De recherche hield de groep al een tijdje in de gaten en kwam na ‘uitgebreid opsporingsonderzoek in beeld’.¹² De verdachten waren tussen de 25 en 46 jaar oud en werden aangehouden voor de handel in verdovende middelen en drugshandel. In 2021 werden er negen aanhoudingen verricht in twee omvangrijke ondermijningsonderzoeken.¹³ Eén van de onderzoeken was gericht op criminele samenwerkingsverbanden en op de invoer van grote partijen cocaïne via containers in de Rotterdamse haven. Het onderzoek werd uitgevoerd door het Ondermijningsteam van de Dienst Regionale Recherche van de politie-eenheid Rotterdam, dat in maart 2021 al drie verdachten in dit onderzoek aanhield. Ook werden er invallen en zoekingen gedaan in woningen in Rotterdam, Bleiswijk, Hank, Etten-Leur, Ridderkerk en Uithoorn. Er wordt niet slechts softdrugs en cocaïne verhandeld in de bovenlokale netwerken met (ook) Uithoorners. Op 13 augustus 2019 werden er nog in een pakhuis in Hilversum drie mannen aangehouden na het aantreffen van 32 kilo crystal meth, een zeer verslavende drugs die meestal niet in Nederland zelf wordt afgezet maar veelal naar Oost-Europa wordt vervoerd.¹⁴ De drugs, met een straatwaarde van zo'n 3,2 miljoen euro, zaten verstopt in een magneet die uit Mexico kwam en via Schiphol Nederland binnenkwam, meldt de politie dinsdag in een verklaring. De aangehouden verdachten zijn een 47-jarige man uit Almere, een 32-jarige man uit Amsterdam en een 43-jarige man uit Uithoorn. Deze vangst past in een trend waarbij in Nederland steeds vaker partijen crystal meth (methamfetamine) worden aangetroffen en laboratoria worden ontdekt waar het wordt geproduceerd. Daarbij zijn sterke aanwijzingen voor betrokkenheid van met name Mexicaanse

¹² <https://www.parool.nl/amsterdam/vier-mannen-aangehouden-voor-drugshandel-en-witwassen~b23356ed/>

¹³ <https://www.politie.nl/nieuws/2021/mei/20/07-9-aanhoudingen-in-twee-omvangrijke-ondermijningsonderzoeken.html>

Ondermijning betreft de situatie waarbij de onderwereld invloed heeft op de bovenwereld en misbruik maakt van de mogelijkheden die de bovenwereld biedt.

¹⁴ <https://nltimes.nl/2019/08/13/crystal-meth-mexico-worth-eu32-million-found-hilversum>

drugskartels.¹⁵ Uit onderzoek door de Intel & Expertise cel van het Cluster Synthetische Drugs van de Landelijke Eenheid Nationale Politie is gebleken, dat de Latijns-Amerikaanse betrokkenheid onder regie staat van Mexicaanse personen. Deze personen staan in direct contact met de Nederlandse criminele netwerken. Er wordt intensief samengewerkt in de productie van methamfetamine. Waar deze samenwerking uit bestaat, welke afspraken men maakt en hoe de verdeling van het eindproduct verloopt, verschilt per individu of samenwerkingsverband (politie, 2022).

Verder kan op basis van de geanalyseerde nieuwsberichten worden vastgesteld dat de drugshandel in Uithoorn en de regio niet van recente datum is. In Uithoorn werd jaren geleden (in 2005) al door de FIOD en de politie een megavangst drugs gedaan.¹⁶ Er werd destijds aan de Amsterdamsestraatweg een partij van 1.860 kilo hasj onderschept met een straatwaarde van 15 miljoen euro. De partij was verstoep tussen een lading hout die afkomstig was uit Spanje. Er werden destijds zes aanhoudingen verricht. Niet alleen werden dealers en gebruikers in Uithoorn gearresteerd, ook werden in de regio Utrecht twee leveranciers ingerekend. Bij de actie werden harddrugs, een gasalarmwapen, enkele mobiele telefoons en administratieve bescheiden in beslag genomen. De informatie die eind 2004 binnenkwam over de verkoop van cocaïne aan Uithoornse jongeren vormde de basis voor een grootscheeps rechercheonderzoek. De recherche besloot twaalf politiemensen vrij te maken voor deze zaak. Al snel bleek een groot deel van de binnengekomen informatie op waarheid te berusten. De rechercheurs kregen zicht op een drugslijn. Na ingrijpen door de politie kon circa 2,5 kilo heroïne worden onderschept. Hierdoor raakte het onderzoek in een stroomversnelling en werd een netwerk van dealers en vermoedelijke gebruikers blootgelegd. Relevant voor dit onderzoek is dat de GGD onmiddellijk samen met onder meer scholen en horeca een actie startte om drugsgebruikers te waarschuwen en te helpen bij het afkicken.

2.3 De Kwakel: grote drugsvondst

Ook in De Kwakel zijn aanwijzingen voor georganiseerde drugshandel, met name van cocaïne en amfetamine ('speed'). In april 2021 werd een amfetaminelab opgerold in De Kwakel.¹⁷ Er stonden zeer grote ketels in de loods, dus het leek er volgens de politie op dat er grote hoeveelheden drugs werden geproduceerd.

In juni 2021 wordt dan nog een grote partij cocaïne aangetroffen bij een woonboerderij in De Kwakel bij een bij justitie bekende groothandelaar. Daarvan wordt op basis van openbare bronnen vermoed dat deze deel uitmaakt van een internationaal, vooral Mexicaans, drugsnetwerk.¹⁸ Er werd 3.000 kilo coke aangetroffen en 11 miljoen aan contant geld. Een van de grootste drugsvangsten door de Amsterdamse politie. Recent werden rondom dat netwerk nog personen aangehouden van eenzelfde criminele familie¹⁹. Maar ook hier geldt: hoe en of er verbanden zijn met het lokale aanbod van drugs aan jeugd in Uithoorn is volgens de politie moeilijk te zeggen. Daar zou dan echt een netwerkanalyse naar moeten worden uitgevoerd. Ook onze OSINT-analyse (paragraaf 1.4) zegt weinig over de relatie

¹⁵ <https://wnl.tv/2020/09/19/steeds-meer-crystal-meth-labs-in-nederland-politie-rolt-recordaantal-op/>, bezocht op 10 mei 2022.

¹⁶ <https://www.petershotnews.nl/nieuws/21864/megadrugsvangst-uthoorn>, bezocht op 10 mei 2022.

¹⁷ <https://0297.nl/nieuws/81890/amfetaminelab-opgerold-in-de-kwakel>, bezocht op 10 mei 2022.

¹⁸ <https://www.parool.nl/amsterdam/politie-vindt-3000-kilo-cocaine-en-11-miljoen-euro-in-boerderij-bij-uthoorn~bb3a8ace/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>, bezocht op 10 mei 2022.

¹⁹ <https://www.blikopnieuws.nl/nieuws/294006/tien-mannen-uit-een-familie-opgepakt-op-verdenking-van-ondergronds-bankieren.html>

van deze groothandelaar met de lokale Uithoornse drugsmarkt. Verondersteld wordt dat tussenhandelaren mogelijk de link zijn met de lokale drugsmarkt. Maar zelfs dan: wanneer we kijken naar de doelgroep van dit onderzoek, dan is softdrugshandel mogelijk veel relevanter dan cocaïnenetwerken. Om de eenvoudige reden dat scholieren naar eigen zeggen (maar ook volgens gegevens GGD en Trimbos) zelden cocaïne gebruiken. Softdrugs domineert (zie volgend hoofdstuk).

2.4 Deallocaties en opslaglocaties

Waar wordt vooral gedeald? Deze vraag is gedeeltelijk te beantwoorden door te bekijken waar drugsdelicten worden gepleegd: bij dit type delicten betreft het niet slechts handel, maar ook bijvoorbeeld vervaardigen en het in bezit hebben van drugs. Van de gepleegde drugsdelicten ²⁰ in Uithoorn wordt 59,6 procent gepleegd door verdachten uit een andere gemeente.²¹ Dit percentage is laag vergeleken met de omliggende gemeenten Aalsmeer, Amstelveen en Ouder-Amstel. Diemen scoort nagenoeg hetzelfde en Amsterdam scoort weldegelijk minder met 35,4 procent. Het lijkt er dus op dat in Uithoorn relatief gezien minder drugsdelicten worden gepleegd door personen uit een andere gemeente en dat zij dan ook vaker een drugsdelict in hun eigen gemeente plegen dan in de omliggende Amstelland gemeenten. Het percentage van verdachten dat in Uithoorn woont dat in een andere gemeente drugsdelicten pleegt is gemiddeld vergeleken met de andere Amstelland gemeenten, en hoger dan in Amsterdam.

In hoofdstuk 4 gaan we dieper in op locaties die volgens de onderzoeksgegevens opvallen als plekken waar (geregeld) drugs wordt gebruikt, verhandeld of opgeslagen, in het bijzonder in relatie tot de lokale drugsmarkt. Deze paragraaf neemt daarop een klein voorschot. Want, ook in de nieuwsberichten komen enkele locaties naar voren, maar dan wat meer specifiek rond de bovenlokale georganiseerde drugshandel. Zoals aangegeven bieden bedrijfsterreinen (potentieel) een goede gelegenheid voor drugshandelaren. Zodra een ingevoerde partij drugs (met name cocaïne) een haven(terrein) heeft verlaten, wordt deze naar een stashlocatie of safe house gebracht (Politie, 2022). Voor de stashlocaties worden allerlei soorten panden gebruikt. Het betreft onder meer loodsen, afgelegen boerderijen, garages en woningen, en vaak worden deze faciliteiten gehuurd met behulp van katvangers. Criminelen willen graag dat de eigenaar van de opslaglocatie op de hoogte is van de criminele activiteiten, om het afbreukrisico te verlagen. Dit is vergelijkbaar met de huur van productielocaties voor synthetische drugs.

In mei 2020 werd op een bedrijventerrein in Uithoorn een enorme hoeveelheid methanol gevonden in een bedrijfspand aan de Ondernemingsweg, waarvan werd vermoed dat het bedoeld was voor de productie van XTC²² Enkele jaren eerder, in februari 2017, werd aan de Molenlaan op hetzelfde bedrijventerrein softdrugs aangetroffen ²³. Een 43-jarige man uit Noordhoek en 58-jarige man, zonder vaste woon- of verblijfplaats werden aangehouden. De politie kreeg een tip over een verdachte situatie op het bedrijfsterrein. Bij controle bleek dat de twee mannen zich in een

²⁰ Dit omvat: bezit harddrugs, bezit softdrugs, handel harddrugs, handel softdrugs en het vervaardigen van softdrugs.

²¹ www.zichtopondermijning.nl bezocht op 10 mei 2022.

²² <https://www.nhnieuws.nl/nieuws/267952/bedrijfspand-uthoorn-dicht-na-megavondst-methanol-genoege-voor-zes-miljoen-pillen> bezocht op 10 mei 2022.

²³ <https://www.oozo.nl/nieuws/uthoorn/bedrijventerrein/bedrijventerrein/108703/drugs-aangetroffen-in-bedrijfspand> bezocht op 10 mei 2022.

bedrijfspand bevonden en in het bedrijfspand trof de politie diverse vuilniszakken aan met ongeveer 9 kilo aan henneptoppen.

Ook het dorpje Amstelhoek (gemeente Ronde Venen), dat tegen Uithoorn aanligt net over de provinciegrens in Utrecht, wordt wel genoemd in nieuwsberichten, maar dan meer specifiek met betrekking tot drugsoverlast.²⁴ De inwoners balen volgens deze berichten stevig van de jarenlange overlast bij enkele in de omgeving bekende verloederde panden aan de Amstelkade. De panden worden gebruikt om te dealen. Op vrijdag 10 juni 2022 worden in Mijdrecht (de hoofdplaats van Ronde Venen) door de politie invallen in woningen gedaan als gevolg van een drugsvete in het georganiseerde drugscircuit.²⁵ Het rechercheonderzoek begon in 2020, toen auto's in brand werden gestoken en aangiften uitbleven. Vermoedelijk waren zowel daders als slachtoffers drugscriminelen. Er worden op 10 juni 2022 enkele personen aangehouden, maar de vermeende 'drugsbaas' zelf was inmiddels gevlucht naar het buitenland. Er waren ook invallen in Amstelveen en Uithoorn. Echter, of en hoe er een link is met de lokale drugsverkoop in Uithoorn is onbekend en zal verder dienen worden uitgezocht. Wel biedt ook deze gebeurtenis een indicatie voor georganiseerde drugshandel in en om Uithoorn.

Een geïnterviewde merkt nog op:

'Het Oude Dorp: Dat is wat vager, daar heb ik het minst goed zicht op. Wat ik van de bewoners hoor, is dat er daar van alles rondloopt. Dronken mensen, jongeren etc. Ook komen er jongeren vanuit andere dorpen (Amstelhoek) op af. Daar ontstaat soms ook wat rivaliteit. Welke groepen dat zijn weet ik niet maar het is wel zo van: 'he, dit is ons terrein'.' (politie)

Maar Het Oude Dorp komt in onze lijst met opvallende deallocaties (paragraaf 4.3) weer niet voor. Dus deze locatie vergt mogelijk nader onderzoek.

2.5 Indicaties op basis sociale media-analyse

We weten op basis van een sociale media-analyse dat er een aantal verkooppunten van softdrugs en harddrugs is vanuit Uithoorn.

In Amsterdam en de omliggende gemeenten is een aantal zogeheten bezorgservices actief voor drugs. Zij bieden zowel soft- als harddrugs aan. De meest voorkomende drugs die deze services verkopen zijn wiet, cocaïne en XTC. Sommige verkopen hierbij ook een hele reeks designerdrugs, zoals 2CB, 3MMC en MDMA. De prijzen en hoeveelheid staan in de advertentie op social media (bijvoorbeeld Telegram) en zij eisen contant afrekenen. De bezorgservices gebruiken ook vaak straatnamen voor drugs. Zo wordt amfetamine of speed ook wel "pep", "snelle" of "belly" genoemd. Wiet en hasj worden soms geschaard onder "assie". Crystal meth staat ook wel bekend als "Tina". Cocaïne wordt ook naar verwezen als "Colombiaco". Soms worden er ook grote bezorgingen gedaan door deze bezorgservices. Het is bijvoorbeeld mogelijk om een kilo wiet te kopen. Er zijn ook personen die op Telegram berichten plaatsen, waarin ze vragen naar bepaalde drugs. In dit geval zal het gesprek verder privé plaatsvinden met een dealer en kan de reactie niet worden gezien.

²⁴ <https://rtvrondenevenen.nl/nieuws/artikel/amstelhoek-is-jarenlange-overlast-bij-verloederde-panden-zat> bezocht op 10 mei 2022.

²⁵ <https://www.telegraaf.nl/nieuws/1960755625/invallen-in-woningen-vanwege-drugsconflict-in-mijdrecht> bezocht 15 juni 2022.

Veel van de bezorgdiensten zijn volgens onze OSINT-analyse werkzaam vanuit Amsterdam. De bezorgservices verwerken vaak het netnummer van hun regio in hun naam zoals, Nxxxxxxx020 en CxxxDxxxxx020.²⁶ In onze analyse troffen we ook de bezorgservice Allxxxxxxx020 aan die (zo kunnen we afleiden uit de gegevens) in Uithoorn op de middelbare school heeft gezeten en ook daar drugs aanbood. Verder zijn er groepen op Telegram die worden beheerd vanuit Uithoorn en waar bijvoorbeeld drugs, porno en escortservices worden aangeboden. Een voorbeeld daarvan is Uth Vxxxxxx (62 leden). Ook in de interviews vinden we aanwijzingen voor de versmelting van drugshandel en prostitutie. In weer een andere 'Uithoornse' Telegramgroep (48 leden) wordt wiet, Colombiaanse en Peruaanse coke, speed, MDMA, meth, mephedrone, 4mmc, meow, ketamine, LSD, xtc, Ritalin en hasj verkocht. Ook voor de lokale drugsmarkt in Uithoorn. Er is ook een kleinere groep genaamd 0297 Hxxxxxx waarvan een van de gebruikers met regelmaat xtc aanbiedt voor Uithoorn.

2.6 Slot

Samengevat: er zijn aanwijzingen voor lokale handelaren en er zijn aanwijzingen voor georganiseerde criminaliteit. In hoeverre die ook beide een relatie hebben met de lokale problematiek van drugsverkoop aan scholieren is momenteel nog ingewikkeld om te beantwoorden.

Op voorhand veronderstelden we op basis van recent onderzoek dat er ook een verband zou moeten zijn tussen de bloemenveiling in Aalsmeer en Uithoorn.²⁷ Juist ook omdat veel kwekers zich bevinden op het grondgebied van de gemeente Uithoorn. Van Aalsmeer (met name de bloemenveiling) is bekend dat daar sprake is van criminele inmenging (Van der Torre e.a., 2021). Echter: op basis van ons materiaal hebben we geen aanleiding om te veronderstellen dat er een (directe) link is met de lokale drugsproblematiek rondom middelbare scholieren. Ook al was er ook een Uithoornse betrokken bij de aanhoudingen op 5 juni 2021 toen een drugslijn van en naar Aalsmeer werd opgerold. Bij die lijn gaat het, net als bij de groothandelaar uit De Kwakel en diens Mexicaanse kartel, echter niet zozeer om softdrugs, maar vooral om cocaïne vanuit productielanden in Latijns Amerika naar Nederland en het Europese achterland. Dat maakt de relevantie minder voor de lokale drugsverkoop aan schoolgaande jeugd.

²⁶ In verband met herleidbaarheid zijn de accountnamen onherkenbaar gemaakt.

²⁷ <https://www.rtvutrecht.nl/nieuws/3092282/drugsbende-opgerold-die-actief-was-op-bloemenveiling-aanhouding-in-vleuten>

Hoofdstuk 3 Scholieren en drugsgebruik

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op het drugsgebruik. We kijken met name naar de schoolgaande jeugd, maar vergelijken dat gebruik met andere doelgroepen waarop we in Uithoorn zijn gestuit. Omdat het drugsgebruik onder scholieren nooit op zichzelf staat. We schetsen de profielen van het drugsgebruik en de drugsgebruikers en vergelijken die met andere bronnen, bijvoorbeeld de statistiek van GGD en Trimbos, die immers periodiek het middelengebruik zowel lokaal, regionaal als landelijk monitoren met vragenlijstonderzoek. Verder geven we ook wat ons onderzoeksmateriaal zegt over de verwerving van drugs (aankoop) en de rol van sociale media bij de aankoop. Uiteraard ontkomen we niet aan een ‘coronaparagraaf’ waarin we aangeven wat het jeugdige drugsgebruik was tijdens de pandemie. Ook hebben we betrokkenen (zowel professionals als jeugd zelf) gevraagd wat er te doen is aan het drugsgebruik en wat zij vinden van drugsgebruik.

3.2 Omvang van het gebruik

Statistiek

In de open bronnen treffen we statistiek aan, zowel landelijk, regionaal als lokaal over middelengebruik door jeugd (zie tabel 3.1). Hoewel (mede door veranderende vraagstellingen en opzet van onderzoeken) sommige gegevens niet over meerdere jaren beschikbaar waren.²⁸ Onder middelen worden in dit rapport alle drugs, inclusief lachgas, maar ook de genotsmiddelen tabak en alcohol verstaan. Hoewel de scheidslijn tussen drugs en genotsmiddelen niet scherp te trekken is. Geïnterviewde jeugd spreekt geregeld ook over vapor-verslaving. Bij ‘vapen’ gaat het om roken van e-sigaretten, oorspronkelijk bedoeld als minder schadelijk alternatief voor roken. Inmiddels geven zowel de GGD als Jellinek aan dat vapen schade aan de longen aanbrengt en erg verslavend kan zijn. Gebruik van (illegale) medicijnen als drugs - denk aan methyلفenidaat²⁹ dat soms als goedkoper alternatief voor coke en speed wordt gebruikt - had minder onze aandacht, hoewel die in de interviews wel naar voren kwamen (zie verderop in dit hoofdstuk).

Landelijk zien we dat onder schoolgaande jeugd van 12 tot en met 16 jaar het gebruik van tabak, alcohol en cannabis tussen 2003 en 2015 fors is gedaald (Nationale Drugsmonitor 2021). Sindsdien (gemeten tot en met 2019, vlak voor de pandemie) is alleen roken in 2017 nog een beetje toegenomen. Het gebruik van andere drugs blijft al jaren laag en is sinds 2007 min of meer stabiel gebleven. Alleen het gebruik van lachgas nam landelijk toe sinds 2015. Volgens de Drugsmonitor 2019 (zie ook tabel 3.1) zou een op de tien jongeren landelijk ooit lachgas hebben gebruikt.

Het landelijke EXPLORE-onderzoek laat dan nog zien dat ook onder kwetsbare jongeren³⁰ het middelengebruik tussen 2008 en 2019 is afgenomen. Dit is het meest duidelijk voor alcohol en roken; het beeld voor cannabis en ecstasy is wisselend. Ondanks deze positieve trend is er reden tot zorg: het gebruik van vooral tabak, cannabis en lachgas ligt in bepaalde groepen nog steeds ver boven dat van leeftijdsgenoten uit het reguliere onderwijs.

²⁸ We geven dat in de tabel aan met N.B.= niet beschikbaar.

²⁹ Vaak bekender onder de merknamen Ritalin en Concerta.

³⁰ Denk bijvoorbeeld aan jongeren in de jeugdzorg.

Wat in het algemeen opvalt aan de landelijke cijfers (zie tabel 3.1) is dat er echt (veel) meer softdrugs wordt gebruikt door jongeren dan harddrugs. Ook lokaal is dat zo. Ongeveer een op de tien jongeren heeft in Uithoorn ooit softdrugs gebruikt en dat is landelijk ook zo.³¹ Het harddrugsgebruik laat zowel landelijk als lokaal veel lagere percentages zien, in combinatie met een afnemend gebruik.

Uithoorn laat – derhalve - geen toenemend en opvallend omvangrijk drugsgebruik zien onder scholieren. Wel is er (ook volgens geïnterviewden) opvallend alcoholgebruik, niet alleen onder jongeren overigens. Wanneer we de lokale cijfers bekijken dan zien we dat tweede en vierdeklassers van de middelbare scholen in uit Uithoorn vaker alcohol drinken in vergelijking met andere middelbare scholieren in de regio. Ruim een kwart van de tweedeklassers (27%) van de middelbare school heeft weleens gedronken en 14% dronk recent nog. Bijna driekwart van de vierdeklassers (73%) heeft weleens gedronken, en 62% dronk recent.

Tabel 3.1: middelengebruik jongeren landelijk en lokaal (GGD, Trimbos)

		Softdrugs ³²	lachgas	Harddrugs
Jongerenpeiling GGD Uithoorn (2013-2014)	Ooitgebruik	11	N.B	1,3 (XTC, cocaïne, paddo's, amfetaminen, heroïne, LSD of GHB)
	Recent gebruik ³³	5	N.B	N.B
Jongerenpeiling GGD (2017-2018) Uithoorn	Ooitgebruik	10	N.B	0,5 (alleen xtc)
	Recent gebruik	2	N.B	N.B
Nationale Drugs Monitor (2019)	Ooitgebruik	9,2	9,4	N.B
	Recent gebruik	4,7	2,5	N.B
Nationale Drugs Monitor ³⁴ (2021)	Ooitgebruik	9,1	N.B	0,8 (cocaïne) 1,5 (xtc)
	Recent gebruik (laatste jaar)	N.B	N.B	N.B

De statistiek geeft in tegenstelling tot onze interviews verderop in dit hoofdstuk geen antwoord op de vraag *waarom* de (Uithoornse) scholieren drugs gebruiken. Wel zijn er nog relevante cijfers over somberheid als mogelijke verklaring. In een vorig (lokaal) onderzoek in Gouda was er een aannemelijk verband tussen somberheid en drugsgebruik voor een deel van de jeugd. In Uithoorn zal dat verband ook bestaan, maar er is geen verschil tussen jongeren in Uithoorn en elders in de regio op het gebied van depressieklachten. Het aandeel jongeren uit Uithoorn met angstklachten is 12%,

³¹ Hoewel de landelijke en lokale cijfers wegens een andere opzet en vraagstelling van de onderzoeken mogelijk niet altijd goed met elkaar kunnen worden vergeleken. We kunnen dan bijvoorbeeld ook niet vaststellen of (kleine) verschillen tussen de lokale en landelijke cijfers statistisch significant zijn.

³² Daarmee bedoelen we hier wiet of hasj.

³³ Afgelopen vier weken.

³⁴ Jongeren tussen 12-16 oud.

voor depressieklachten is dat 10%. Het aandeel jongeren met angstklachten en depressieklachten is in Uithoorn vergelijkbaar met de rest van de regio. In de regio zien we een significante toename van angstklachten onder jongeren sinds schooljaar 2015-2016. In Uithoorn is er geen significante toename. Voor depressieklachten zien we in de regio een wisselend beeld in de periode 2015-2018. Wat blijkt? Wel zien we in Zijdelwaard en Europarei meer angstklachten dan in de rest van Uithoorn. In deze wijk heeft één op de zes jongeren angstklachten (17%). In de wijk Meerwijk/De Kwakel komen angstklachten juist minder vaak voor (8%).

Tijdens de pandemie

Hoe de cijfers waren tijdens de COVID-19 pandemie weten we lokaal niet goed. De GGD heeft toen ook geen enquêtes kunnen afnemen, omdat de scholen gesloten waren. Volgens een klein eigen lokaal onderzoek door de gemeente zou het drugsgebruik toen zijn toegenomen.

In de Nationale Drugsmonitor 2021 staat dat coronabeperkingen relatief weinig effect lijken te hebben gehad op de drugsmarkten in Nederland (productie, handel en beschikbaarheid). Wél laten diverse monitors en onderzoeken zien dat het middelengebruik, afhankelijk van de onderzoekspopulatie, is beïnvloed. Dit is niet altijd terug te zien in de landelijke cijfers over de algemene bevolking. Wel heeft de coronacrisis patronen van gebruik veranderd. De impact verschilt per persoon en tussen middelen. Voor de een betekent dat meer en vaker gebruiken en voor de ander juist minder (vaak) gebruiken. Voor sommigen is er weinig veranderd.

Bestaande bronnen bieden geen eensluidend antwoord. Bijvoorbeeld omdat deze niet altijd specifiek scholieren betreffen. Soms ging het om jongvolwassenen. De geraadpleegde landelijke bronnen wijzen uit dat sommige jeugdigen en jongvolwassenen in Nederland meer en andere juist minder zijn gaan gebruiken als gevolg van de coronapandemie.³⁵ Dat had deels te maken met de lockdowns: er werd minder uitgaansdrugs gebruikt en er is reden om aan te nemen dat er meer wiet (thuis) werd gebruikt, vaak uit verveling omdat alles verder gesloten was. Er waren ook geen festivals. Zoals aangegeven zijn er echter lokaal indicaties voor het meergebruik in de (nu zo goed als achter ons liggende) coronaperiode. Niet alleen het kleine gemeentelijke onderzoek, maar ook enkele geïnterviewden menen dat er wegens de pandemie door jeugdigen in Uithoorn (wat) meer drugs werd gebruikt. In de interviews maakt een enkeling de link tussen de lockdowns, de situatie waarin schoolgaande jeugd zich toen bevond en drugsgebruik. Zij gingen ervan uit dat de situatie leidde tot toegenomen drugsgebruik. We hebben dat (behalve met het onderzoek door de gemeente zelf uit 2021) niet verder kunnen staven. Het zou tegen de landelijke trend in gaan dat het meergebruik nagenoeg even groot is als het mindergebruik tijdens de pandemie.

Ook in Uithoorn: omvang door professionals lastig in te schatten

De professionals hebben de indruk dat er meer wordt gebruikt dan vroeger en dat het gebruik onder de jeugd ook wijdverspreid is. Voor dit beeld van *professionals* is niet altijd bewijs op basis van onze onderzoeksbronnen. Zij hebben het idee dat de omvang van het drugsgebruik sterk is toegenomen, mede wegens de pandemie, en dat het gebruik ook steeds jonger begint. Zij spreken daarover hun zorg uit. Zowel hard- als softdrugs zouden vaker door de schoolgaande jeugd worden gebruikt. Dit

³⁵ <https://www.trimbos.nl/actueel/nieuws/bericht/europees-drugsrapport-stijging-cocaineproblematiek-en-sterkere-cannabis>, geraadpleegd op 23 december 2020; *European Drug Report 2020: Trends and developments* van het European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (EMCDDA). En een lokaal Amsterdams onderzoek: <https://hvana.nl/lees/32361/dit-doet-de-coronacrisis-met-jouw-alcohol-en-drugsgebruik>, geraadpleegd op 23 december 2020.

algemene beeld over de toename en de omvang contrasteert met wat eerder is aangegeven werd over (landelijke en lokale) daling van het drugsgebruik en een procentueel zeer beperkt deel van de schoolgaande jeugd dat (zowel landelijk als lokaal) drugs gebruikt.

*‘Ik zie dat er sinds de verhoging van leeftijdsgrens van alcoholverkoop (16 naar 18 jaar) het gebruik van synthetische drugs is gaan stijgen. En ook snus en ballonnen, dat zie je veel.’
(professional)*

*‘De jeugd wordt steeds jonger en de hoeveelheid gebruikers neemt alleen maar toe. Alleen hoe kom je eraan? Vroeger was je stoer als je 1 joint had gerookt, tegenwoordig 10 per dag.’
(professional)*

Maar ook jongeren zelf vinden het kennelijk lastig om de omvang in te schatten: dertien van de achttien geïnterviewde scholieren meent te weten dat drugsgebruik in Uithoorn onder jongeren wijdverspreid is.

Afname zegt weinig over de ernst

Het ook in Uithoorn afgenomen en gestabiliseerde drugsgebruik zegt niets over de ernst van het gebruik. Zo betoogden we ook in eerder (recent) onderzoek in Gouda (Bervoets e.a. 2021). Volgens geïnterviewden is het gebruik hoe dan ook problematischer geworden. Denk daarbij aan ernstige verslavingen en (ziekenhuis)opname wegens overdoses of bijvoorbeeld psychoses. De overschatting van het drugsgebruik heeft zeer waarschijnlijk te maken met de specifieke focus van professionals op een problematisch deelsegment van de jongeren. Zo zegt een geïnterviewde:

‘Ik had een jongen in de tweede. We hadden laptops waar je je achter kan verstoppen. Dan zie je iemand stoned de klas in komen of een shagje draaien achter de laptop. Je moet verbaasd zijn hoeveel mensen er wekelijks geschorst worden door onder andere drugsgebruik.’ (onderwijs)

Focus op de problematische gebruikers beïnvloedt hun beeld over het drugsgebruik. En er zijn af en toe ook incidenten die maken dat drugsgebruik – zeer begrijpelijk – de aandacht en zorg heeft van de professionals.

3.3 Profiel drugsgebruik en drugsgebruikers

Scholieren: vooral softdrugs

Ook in de interviews rijst het beeld op dat er lokaal misschien vooral een probleem is met alcoholmisbruik en in (veel) mindere mate met drugsgebruik. En als er sprake is van drugsgebruik dan is ook het beeld van de geïnterviewden (ook de jongeren zelf) dat het dan vooral gebruik van softdrugs betreft.

‘Alcohol is het allergrootste drugsgebruik en het meest getolereerd. Ze bespreken dit gebruik altijd met de ouders en dit is dan ook vaak geaccepteerd door de ouders. Maar andere drugs worden vaak niet met ouders besproken’ (GGD)

‘Op de middelbare school begint het gebruik. Ik denk dat ze uit verveling beginnen en hun achtergrond. Als ze het bij vrienden zien. Dat gaat dan om jointjes. Het merendeel hier gaat in Uithoorn naar school, sommige ook wel in Alphen aan de Rijn. De meeste jongeren hier willen naar het Alkwin College. Het Thamen College is een school die ik ook vaak hoor en waar onze kids op zitten.’ (bewoner)

Jongeren die we interviewden spraken daarnaast ook nog van *snus* dat door een enkeling zou worden gebruikt. Dat is een soort ‘nicotinebommetje’ gemaakt van gestoomd tabak, die vervolgens gemalen wordt en vermengd met zout, natriumcarbonaat en aroma's. Snus wordt voornamelijk geproduceerd en geconsumeerd in Noorwegen en Zweden. Consumptie gebeurt door een zakje met snus in de mond (tegen het tandvlees) te plaatsen. Andere drugs zijn veel minder aan de orde volgens geïnterviewden. Een tijdje was de waterpijp (*shisha*) in opkomst, maar die trend lijkt te zijn vervangen door lachgas. Waarbij een kleine groep problematisch veel lachgas gebruikt, maar het zeker niet door veel scholieren wordt gebruikt. Sommige geïnterviewden denken dat het lachgasgebruik wel meevalt in Uithoorn, omdat deze drug bij jongeren (en hun ouders) de naam heeft tot verlammingen te kunnen leiden. De GGD ziet dat de sociale controle tegenover lachgas hierom strenger is dan bij alcoholgebruik. Toch ziet met name de probleemjeugd lachgas volgens de politie niet echt als drugs. Het is naar hun zeggen ook ‘lekker goedkoop’. Hoewel ook deze jeugd inmiddels wel de verhalen kent van verlammingen als effect van veelgebruik.

‘Bij (.....), daar zie je heel vaak van die lachgaspatronen liggen. Het is nu iets minder aanwezig maar wel altijd populair geweest. Harddrugs hoor ik niet, maar dealen en het komen en gaan van auto's zien we wel. Dus dit gaat vooral om klein gebruik, in groepsverband als ze gaan stappen.’ (gemeente)

Speed als goedkoper alternatief voor cocaïne (dan ook wel boerencoke genoemd) wordt door professionals niet waargenomen. Wat nog niet zegt dat het er niet is. In de Kwakel is bijvoorbeeld wel een amfetaminelab ontdekt, zoals we reeds aangaven in hoofdstuk 2.

Profiel jeugdige drugsgebruikers en gebruiksmotieven

In Uithoorn zijn er volgens de geïnterviewden (waaronder jongeren) globaal drie categorieën jeugdige drugsgebruikers. Ten eerste scholieren die met name op een recreatieve manier softdrugs gebruiken, vaak met vrienden op straat en soms ook wel bij iemand thuis, tijdens het uitgaan of een feestje. Niet zelden is daarbij ook enige sociale druk in het spel (‘doe nou mee joh’).

Daarnaast zijn er – ten tweede - jongeren en jongvolwassenen die als ‘problematische jeugd’ of ‘kwetsbare’ jeugd kunnen worden aangeduid, omdat zij veelvuldig in beeld komen met overlast en criminaliteit (waaronder illegale prostitutie en ook het zelf als kleinere dealer of runner verkopen van drugs). Deze categorie gaat deels niet meer naar school, maar heeft deels toch ook overlap met de eerstgenoemde categorie (scholieren). Het gebruik bij deze categorie (met vermoedens van meer harddrugs- en lachgasgebruik dan bij de eerste groep) hangt volgens geïnterviewden samen met hun delinquente levensstijl en subcultuur van de straat.

De derde categorie die in de interviews naar voren komt zijn de problematische veelgebruikers (veelal ernstig verslaafd) die ook vaak bekend zijn in de psychiatrie en de verslavingszorg. Niet bekend is hoe groot de groep precies is, maar daar gaat het volgens geïnterviewden slechts om enkelen die bijvoorbeeld drugs gebruiken als zelfmedicatie voor problemen, waaronder psychiatrische stoornissen als depressie, borderline en ADHD.

‘We hebben ook leerlingen gehad die opgenomen zijn in psychiatrische inrichtingen door drugsgebruik, zoals heel veel blowen.’ (onderwijs)

Minder (dan in ons eerdere onderzoek in Gouda) vingen we op over experimenteerders: jongeren die bij wijze van proef diverse soorten drugs (veelal designerdrugs) gebruiken. Denk ook aan het gebruik van bijvoorbeeld ketamine. Dat hoorden we in Gouda (met een enkeling die zich daaraan waagde) en helemaal niet in Uithoorn. Ook niet toen we daarop zelf doorvroegen.

Wat geïnterviewden verder aangeven is dat bij jeugdige gebruikers van drugs niet direct moet worden gedacht aan minder hoge schoolniveaus. Ook de regionale en landelijke cijfers over drugsgebruik maken aannemelijk dat drugsgebruik redelijk gelijk is verdeeld over de verschillende onderwijsniveaus. Wel ziet de geïnterviewde van de GGD dat de problematische gebruikers juist jongeren zijn die al kwetsbaar zijn, die moeite hebben met leren, sociale omgang of een moeilijke thuissituatie hebben. Dus ook een Havist of VWO’er die gevoelig is voor sociale druk en sociale problemen ervaart valt bijvoorbeeld onder de risicogroep. Wel zijn er volgens geïnterviewden vaak meer risicofactoren voor gebruik naar mate het schoolniveau minder hoog is. Drugsgebruik komt volgens de GGD echt minder vaak voor bij jongeren met een stabiele thuissituatie. De GGD vindt het belangrijk om jongeren weerbaarder te maken tegenover drugs door hen bijvoorbeeld ‘nee te leren zeggen’. Opvallend is wel volgens geïnterviewden dat roken door de bank genomen minder wordt geaccepteerd en is gedenormaliseerd.

De drie categorieën gebruikers die op basis van het interviewmateriaal kunnen worden onderscheiden, geven feitelijk al iets prijs over de motieven voor het gebruik: recreatief gebruik, medicinaal gebruik en gebruik als onderdeel van een (veelal delinquente) levensstijl. Een geïnterviewde had een voorbeeld van een tiener die soms weleens heel boos kan worden en soms ‘helemaal ontploft’. Het blijkt dat de tiener behoorlijk cocaïne gebruikt. Deze professional vertelt daar verder nog over:

‘Ik weet niet waar ze het vandaan hebben, maar dan denk ik, dat is voor mij echt nieuw. Waar het vandaan komt weet ik dan ook niet. Cocaïne is ook niet echt goed zichtbaar, blowen is vaak makkelijker te zien. We hebben ook jaren geleden jonge kinderen gehad die strak stonden van de cocaïne. Het is allemaal op basis van signaleringen of puur toeval. Iemand die helemaal wit wordt of gaat kotsen in de les. Allemaal giswerk, puur toeval. Het onbekende maakt dat het niet grijpbaar is. Je mag ook niet veel als school zijnde.’ (onderwijs)

‘De jeugd heeft steeds meer last van een soort anger management. Ze zijn heel boos en geprikkeld, worden snel boos. Daarom zoeken veel jeugdigen de uitvlucht in een joint of een pilletje’. (politie)

'Er is een groep leerlingen waar ik me zorgen om maak of ze drugs gebruiken en waar ik via via van heb gehoord dat ze drugs gebruiken. En dat zijn geen 16-jarige, maar brugklassers. Vaak ook kinderen niet die goed in hun vel zitten. (...) (social work)

Een geïnterviewde vertelt over een tiener die heel depressief was en aan de drugs is gegaan door corona, verslaafd aan blowen. Ook nu deze jongere klaar is met het hulpverleningstraject blijven de zorgen. Denk aan aanhoudend spijbelen, school aan de laars lappen en weinig invloed van de ouders. De jongeren komen veelal uit kwetsbare families waar weinig geld is. De vraag is dan hoe ze aan de drugs komen.

Waar en wanneer wordt gebruik?

Zoals reeds aangegeven wordt veel drugs gebruikt in de openbare ruimte. Genoemd worden de straat, rondom school, in parken, busstations, op parkeerplaatsen van supermarkten en sportaccommodaties. Op die laatste plekken wordt vooral gebruikt op bepaalde tijdstippen als bijvoorbeeld de supermarkt of sportaccommodaties gesloten zijn. Dan liggen deze plekken er verlaten bij en is er weinig sociale controle en kunnen jonge gebruikers hun gang gaan. Maar soms wordt er volgens geïnterviewden (waaronder jongeren) ook gebruikt bij vrienden thuis. In paragraaf 4.3 gaan we nader in op locaties.

Normen en waarden drugsgebruik

Net als in een ander onderzoek signaleren we (weliswaar met mitsen en maren) een lichte afname van lokaal drugsgebruik in Uithoorn (paragraaf 3.2) en tegelijkertijd zien we dat het drugsgebruik ook in deze plaats lijkt te normaliseren. Dus minder gebruik en gebruik dat zeker niet wijdverspreid is, gaat fascinerend genoeg samen met het normaler vinden van drugsgebruik, terwijl je eerder zou verwachten dat een toename de normalisatie verklaart. Of dat iedereen gebruikt (wat zeker niet zo is) en dat de normalisatie verklaart. Elf van de achttien geïnterviewde scholieren vinden dat mensen het zelf moeten weten of ze drugs gebruiken. Ook de negen jongeren die we buiten schooltijd interviewden hebben deze mening. Met name het gebruik van softdrugs wordt heel normaal gevonden.

'Drugs is een normaal iets onder jongeren, het is geaccepteerd. Of je bij het normaal zijn een verschil ziet tussen soft- en harddrugs weet ik niet. Maar iets als sexting, ook hier geven jongeren aan dat dit normaal is. Een jongen van veertien vertelde mij: 'ik wil geen vriendin want ik kan geen normale meid meer vinden, ze gaan er helemaal op los' Normen en waarden zijn flink verwaarloosd. Zo van 'alles mag niks moet'. (politie)

Scholieren zelf beamen dat sprake is van normalisatie, sommigen hebben weliswaar moeite als eigen familieleden of vrienden drugs zouden gebruiken. 'Als ik zie dat mijn broertje of zusje aan die rotzooi komt, dan doe ik hem of haar wat', geeft een meisje aan. Zes van de achttien geïnterviewde scholieren geven bovendien aan dat drugsgebruik (meestal wiet) normaal is in hun eigen vriendengroep; acht van de achttien geeft aan dat gebruik niet normaal is in de vriendengroep. Mogelijk wordt het gebruik minder geaccepteerd als het 'dichtbij' komt en in de eigen sociale kring plaatsheeft. Van de jongeren die we buiten schooltijd interviewden geeft er een aan dat 'Je moet het zelf weten, maar niet in mijn buurt komen. Dan wordt het mijn probleem.'

Een van de geïnterviewden vindt dat sociale media mogelijk een deelverklaring bieden voor de normalisatie. Die media bieden veel verleiding, ook voor drugsgebruik. Zoals reeds aangegeven in hoofdstuk 2 vindt een flink deel van de drugsverkoop vandaag de dag ook in Uithoorn online plaats. Dit beeld kunnen we staven op basis van ander onderzoek dat in Noord-Holland werd gedaan (DSP, 2021). Drugs is vandaag de dag erg makkelijk te bestellen.

‘Softdrugs wordt normaler en er wordt ook geen ding van gemaakt. Ik vind dat je de risico’s moet onthouden. Maar het hoort erbij. De risico’s van harddrugs heb ik nooit op school meegekregen. Daar wordt ook geen les over gegeven. Heroïne klinkt heel gevaarlijk.’
(scholier, 6 vwo)

‘Ik vind het slecht. Maar als mensen het doen dan heb ik daar geen probleem mee, als ik er zelf maar geen last van heb. Het is hun eigen keuze. Het komt steeds vaker voor en via social media zie je meer. Zoals TikTok, daar kan je het nog wel voorbij zien komen.’ (scholier, 5 vwo)

‘Geen problemen met hard- en softdrugs zolang de maatschappij er niet onder leidt. Ik moet er geen last van krijgen of gepusht worden om het te gebruiken. Risico’s zijn voor je eigen als je het gebruikt en als je in de wereld terecht komt.’ (scholier 5, havo)

3.4 Wat is volgens geïnterviewden te doen aan het gebruik?

We hebben alle (categorieën) geïnterviewden ook steeds gevraagd wat er volgens hen te doen is aan het drugsgebruik. Dus ook de jongeren zelf. Dan valt op dat met name de wat hoger opgeleide scholieren een sterke behoefte hebben aan een eerlijke voorlichting op school. Niet om met die voorlichting drugsgebruik (onbedoeld) aan te moedigen maar wel om de risico’s te kennen en zich er een mening over te kunnen vormen. Jongeren en GGD denken aan goede, eigentijdse voorlichting in de vorm van de verstrekking van kennis en een dialoog. Dus geen ‘waarschuwend praatje’. Jongeren willen wel graag in gesprek. Wijkagenten richten zich nu nog op de hoogste groepen van de basisscholen. En dat is met een voorname reden. Professionals in dit (en ander) onderzoek geven aan dat het drugsgebruik op de langere school nog niet of veel minder speelt en leerlingen daar nog vatbaar zijn voor een ‘waarschuwend praatje’.

Docenten en leraren geven aan dat ze begrijpen dat de school als vindplek van kinderen en jeugd cruciaal is. Ze vragen dan wel van anderen (bijvoorbeeld de gemeente en de politie) dat zij zich kunnen inleven in het dilemma van scholen: een veilige omgeving bieden voor jeugd, maar ook zorgen dat de goede naam van de school in tact blijft.

Andere professionals, geven aan dat het belangrijk is om wat te doen aan de straatcultuur waarbij ‘snitchers’ en verklikkers worden bedreigd en jongeren daardoor niet durven praten. In Uithoorn heeft dat (mede) geleid tot een project van de gemeente, politie en sociaal werk op een van de middelbare scholen.

Geïnterviewden geven ook aan dat er behoefte is aan nog meer verbinding en samenwerking (samen beter en sneller kunnen reageren) van netwerkpartners op signalen van drugsproblematiek. Nu wordt de samenwerking door sommigen als los zand ervaren, sommige partijen kennen elkaar helemaal niet of er worden problematische verschillen ervaren tussen het tempo van uitvoeringsorganisaties als de politie en beleidsorganisaties als de gemeente. Ook de ervaren kloof

tussen de op veiligheid gerichte professionals en de zorgprofessionals maakt het snel en concreet aanpakken er vaak niet gemakkelijker op. Volgens sommige geïnterviewden heeft ook het jongerenwerk een belangrijke rol bij het weerbaar maken tegen drugs en het voorlichten van jeugd. In sommige gemeenten (zie Van Wijk e.a., 2021) in Nederland is er bijvoorbeeld naast schoolmaatschappelijk werk (beschikbaar in Uithoorn) ook sprake van schooljongerenwerk. Hun dienstverlening stop niet bij het schoolhek. Het bestaande jongerenwerk zet hier (nog) niet specifiek en structureel op in, momenteel nog slechts incidenteel. Complex in dit verband is ook dat de gemeente Uithoorn diverse aanbieders kent van jongerenwerk.

3.5 Slot

In dit hoofdstuk bekeken we de vraagkant van de lokale drugsmarkt en dan vooral toegespitst op middelbare scholieren. Dan blijkt dat er aanleiding is om te denken dat afnemend drugsgebruik hand in hand gaat met het volstrekt normaal vinden van het gebruik. Wat onverlet laat dat een deel van de jeugd valt onder de categorie problematische gebruikers.

Hoofdstuk 4 Drugsverkoop aan (schoolgaande) jeugd

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we nader in op de vraag hoe in Uithoorn de drugshandel plaatsheeft met (vooral) scholieren als afzetmarkt. In hoofdstuk twee presenteerden we reeds een verkennend beeld van de (georganiseerde, beroepsmatige) drugshandel, nog los van de relatie met schoolgaande jeugd. In het vorige hoofdstuk behandelden we vervolgens het jeugdig drugsgebruik – toegespitst, maar niet uitsluitend gericht op scholieren – en trachtten dat in perspectief te plaatsen. In dit hoofdstuk bekijken we welke feiten en (soms verder te onderzoeken) aannamen het onderzoeksmateriaal oplevert. Bekeken wordt wat we weten over hoe de drugs lokaal wordt verhandeld en welke opvallende locaties er zijn waar drugs wordt verkocht en gebruikt. Ook kijken we naar wat we nu weten en mogen aannemen over het profiel van de dealers en runners.³⁶

4.2 Hoe komen jongeren aan hun drugs?

In hoofdstuk twee lag de nadruk wat meer op de bovenlokale (en internationale) groothandel, met daarbij ook indicaties voor die handel in Uithoorn. De detailhandel in Nederland vindt vaak plaats in stedelijke centra, met als grootste markt Amsterdam (InSight Crime, 2021; Tops, 2020). Dit gebeurt onder andere bij distributiepunten zoals nachtclubs en andere uitgaansgelegenheden, maar tegenwoordig zijn er ook steeds vaker bezorgservices die worden georganiseerd met behulp van beveiligde communicatie of sociale media zoals Whatsapp, Telegram messenger en Signal (Politie, 2022). De drugs wordt dan door koeriers per scooter, auto of taxi bij gebruikers afgeleverd (Tops, 2020; InSight Crime, 2021; Roks & Hendriksen, 2021; Spapens en Van de Mheen, 2022).

Zoals reeds aangegeven wordt ook in Uithoorn meer dan ooit drugs verkocht via sociale media (bezorgservices, groepen; 'drugvendors'). Volgens scholieren zelf gaat het daarbij vooral om wiet, en in veel mindere mate om ecstasy en lachgas. Over de afzet via horecagelegenheden hebben we in tegenstelling tot een soortgelijk onderzoek in Gouda en bijvoorbeeld in Delft (Van Wijk e.a. 2021) minder gehoord. In Gouda was naast de coffeeshop ook de avondwinkel een plek waar (onder de tafel) (hard)drugs werd verkocht. Voor eigen gebruik, maar soms ook voor de doorverkoop. In Delft viel op dat (zoals ook bekend in de literatuur o.a. Tops, 2020; Spapens en Van de Mheen, 2022) maaltijdbezorging gepaard ging met het rondbrengen van drugs. De bezorgers waren daar feitelijk ook drugsrunner. Uithoorn heeft geen coffeeshops en voor zover bekend geen avondwinkel. Op basis van interviews en de bestudering van OSINT mogen we vaststellen dat er jongeren zijn die elders bij een coffeeshop softdrugs kopen en die vervolgens als kleine dealer op bestelling ('vriendendienst' of via sociale media aan derden) doorverkopen aan 'vrienden' of medescholieren. Naast coffeeshops buiten Uithoorn wordt de drugs door de detailhandel (lokale dealers) ingekocht bij (andere) tussenhandelaren. Daarbij is reden om aan te nemen (in de zin dat er voldoende feiten zijn) dat er een connectie is met een *gang* in Amsterdam Zuidoost die beschikt over grotere handelspartijen.

³⁶ Het verschil tussen een dealer en een runner is soms lastig te maken, maar in de kern is een runner een koerier; degenen die zorgt dat bestellingen worden afgeleverd. De dealer is de handelaar, waarbij we zoals gezegd een onderscheid maken in groothandelaren, tussenhandelaren en de (vaak kleinere) lokale verkopers. https://www.bjutijdschriften.nl/tijdschrift/tijdschriftcriminologie/2021/2/TvC_0165-182X_2021_063_002_002/fullscreen ; <https://www.politie.nl/binaries/content/assets/politie/nieuws/2022/april/ao-dlio--2-22---de-narcostand-van-nederland-fenomeenbeeld-drugs-2021.pdf>

Volgens rechercheurs en onze social media-analyse zijn er aanwijzingen dat deze gang (ook actief in de rapscene) overlap vertoont, of in elk geval goede relaties heeft, met een bekende lokale jeugdgroep in Uithoorn.

Nog maar enkele jaren geleden was het gebruikelijk om te beschikken over een telefoonnummer van een lokale dealer waar dan (ook door scholieren) drugs kon worden besteld (Bervoets e.a. 2015). Of er werd (zoals ook nu nog) via-via door scholieren onderling ergens anders (in)gekochte drugs doorverkocht. Elders tekenden we verhalen op van jongeren die onder druk van dealers wegens drugsschulden worden gedwongen om drugs te verkopen. In de interviews in Uithoorn komt dat beeld van de ‘gedwongen dealer’ niet naar voren, ook niet na goed doorvragen. Wat betekent dat dit fenomeen er wellicht niet is of bij de geïnterviewden (ook jongeren zelf) minder opvalt. Hoewel we uit ander onderzoek ook weten dat jongeren niet graag praten over dealers, omdat ze doodsbang zijn voor repercussies.

‘Je bent voor een dealer gewoon een persoon die iets koopt. En hij heeft allerlei contacten en bezittingen en hij kent veel mensen in die wereld. Dus je stelt niet echt wat voor hun. Dus stel je raakt wel verslaafd en je krijgt hulp en je moet namen op gaan noemen dan is het wel gevaarlijk om zijn of haar naam op te noemen. Daarom wordt er niet veel gesproken naar volwassenen. Dat kan in jouw nadeel werken.’ (scholier)

Anno 2022 weten veel professionals dat de mobiele telefoon een belangrijk bezit is voor jongeren. Ook dealers weten dat, en komen ‘via de telefoon binnen’. De drugs wordt (soms tamelijk openlijk, vaker in besloten groepen waarvan je lid moet zijn, zie paragraaf 2.5) te koop aangeboden via sociale media. Denk aan Telegram, WhatsApp, Wickr, maar ook aan TikTok, Snapchat of Instagram. Met name Snapchat en Instagram worden volgens scholieren zelf vaak gebruikt. Bij Snapchat is het voordeel dat berichten nadat ze zijn gelezen – in principe – verdwijnen.³⁷ Drugshandel is volgens een geïnterviewde van de politie een voorname reden van de toegenomen online criminaliteit.

‘Ik zie wat gebruik betreft geen verschil met andere gemeenten. Het is heel makkelijk om aan die synthetische drugs te komen, je bestelt het en het komt gewoon door je brievenbus vallen. Van de jongens die wij kennen en met ons zijn, durf ik te zeggen dat de groep jongeren tussen de twaalf en vijftien jaar niks gebruikt. Wij hebben een hele goeie groep. Die zijn helemaal nog niet drugs georiënteerd. Die oudere jongens wel (16 tot 23 jaar). Dan gaat het vooral om blowen, snus en lachgas. Lachgaspatronen zie je hier niet meer, tegenwoordig komen ze met hele tanks. Het bestaat dus nog wel maar het is minder zichtbaar. Dat gebeurt op straat en in de garageboxen. (...) Sommige ouders richten dat dan helemaal mooi in voor hun kinderen, dan hebben ze daar in ieder geval een plek om te hangen.’ (professional)

De bestelling gaat vandaag de dag dus vaak online, via social media. Er wordt volgens enkele geïnterviewden meestal contant vooraf (aan)betaald of bij aflevering. De aflevering zelf gebeurt bijvoorbeeld via een medescholier (in de schoolkluisjes, bij de wc’s, fietsenstalling, doorgeven in de klas) snel via een scooter of auto die kort stopt en aflevert op een afgesproken plek (nabij school

³⁷ Hoewel de ICT-expert bij opsporingsdiensten inmiddels voor een strafrechtelijk onderzoek goed Snapchat berichten kunnen achterhalen aldus een bevraagde politie-expert.

bijvoorbeeld). Bij een grotere partij wordt de koper soms even kort meegenomen in de auto en wordt de handelswaar al rijdend afgegeven (vgl Van Wijk e.a. 2021). Of soms wordt de bestelling volgens geïnterviewden bij de dealer thuis opgehaald. De truc bij aflevering is: zoeken naar een laag risico op ontdekking en snelheid om niet op te vallen. In de interviews komt niet naar voren dat er heel openlijk wordt gedeald door verkopers die zich onaantastbaar wanen. Dat zou nu juist goed kunnen in een situatie van een lage pakkans (wegens capaciteitstekort bij politie en handhaving) maar viel ons in de interviews toch niet op.

4.3 Opvallende locaties

In de interviews, maar ook in gemeentelijke documenten, nieuwberichten en in de andere onderzoeksbronnen (zie paragraaf 1.4) worden geregeld plekken genoemd die tekenend zouden zijn voor de lokale drugsproblematiek in Uithoorn. De meestgenoemde (meer dan vijf keer naar verwezen in bronnen) staan in onderstaande figuur. Dat levert zes plekken op. Daarmee geven we antwoord op de vraag waar precies de lokale problematiek wordt waargenomen. Dat kan zowel dealen zijn, als gebruik of drugsoverlast. Locaties die alleen bekend staan om (niet-drugsgerelateerde) overlast hebben we niet meegenomen in het overzicht. Het is zeer goed mogelijk dat we hiermee niet alle hotspots in beeld hebben³⁸, wel geeft het een beeld van de meest frequent in het onderzoeksmateriaal voorkomende plekken.

Figuur 4.1: Top 6 van drugslocaties (waar wordt gebruikt en vermoedelijk verkocht)

#	Locatie	Aantal keer genoemd
1	Omgeving flats Europarei, voornamelijk box gangen	15
2	Busstation Uithoorn	11
3	Middelbare school aan de Weegbree 55) --> tunneltje / Middelbare school aan de Den Uyllaan 4	10/10 ³⁹
4	Zijdelwaardplein + parkeerplaats	9
5	Een supermarkt aan de Pr. Irenelaan 1-3) + banken voor + parkeergarage	8
6	Groen Rode Scheg (parkje)	6

Wij hebben deze plekken zelf bezocht tijdens een observatie en dan valt op dat er genoeg reden is om aan te nemen dat specifiek deze locaties veel fysieke gelegenheid bieden om drugs te verkopen of te gebruiken: het zijn soms afgelegen, wat lastiger voor buitenstaanders toegankelijke plekken en soms ook plekken met weinig mogelijkheid tot sociale controle (zeker niet in de avond en in de nacht). Opvallend aan de lijst is dat de twee grotere middelbare scholen in Uithoorn op de derde plaats staan, maar dat het busstation (waar veel scholieren dagelijks gebruik van maken) en de flats aan de Europarei nog vaker worden genoemd als 'drugslocatie'. Een van onze observanten rapporteert:

³⁸ Zo was er ook een parkeergarage waar bewoners over klaagden toen een van de onderzoekers een rondje deed met een politiemedewerker. Die wees op de parkeergarage als deallocatie. Daar hangen geregeld jongeren rond als het regent en mensen durven er niet langs.

³⁹ Ex aequo.

‘De Europareibuurt is de meest levendige woonwijk van de bezochte hotspots. Hier spelen kinderen buiten, staan burens met elkaar in de portiek te praten en is het een komen en gaan van bewoners. Door de renovatie, het schone karakter (geen vuil en graffiti) en het vele groen voelt het prettig en veilig om door de wijk te lopen. Opvallend zijn wel de vele hoeken en beschutte plekken (vooral rondom de Romeflat) en de beperkte straatverlichting waardoor het hier ‘s avonds juist grimmig en onveilig zou kunnen voelen.’

Volgens bewoners is op deze plekken sprake van rondhanggedrag, inclusief vernielingen, vandalisme en lastigvallen van voorbijgangers. Hoewel een enkeling meent dat de jeugd gewoon aanspreekbaar is en dat de overlast op zich wel meevalt.

4.4 Profiel dealers en runners

De grote(re) internationaal georiënteerde handelaren, de tussenhandelaren en de detailhandel in de drugsverkoop moeten niet over een kam worden geschoren (zie ook Politie, 2022; Spapens en Van de Mheen, 2022). Eerder in deze rapportage gaven we aan hoe de taakverdeling is tussen deze drie lagen en belichtten we indicaties voor grootschalige, georganiseerde handel. In deze paragraaf spitsen we vooral toe op de laatste twee categorieën, omdat de geïnterviewden daar het meest zicht op hebben. Als ze al zicht hebben op dealers. Op basis van ons onderzoeksmateriaal kunnen we een analytisch onderscheid maken tussen:

- de handelaren die zowel als tussenhandel partijen doorverkopen aan kleinere dealers als verkopen aan (ook) de gebruikende jeugd. Dat gebeurt heel veel online (paragraaf 2.5), maar soms ook nog ‘ouderwets’ op specifieke locaties (bijvoorbeeld vanuit een woning).
- jongeren – vaak medescholieren- die op school kleinere partijen afleveren of verkopen (veelal runners, maar ook kleinere dealers die vaak zelf ook gebruiken en ‘wat meenemen’ op bestelling). Volgens de geïnterviewde scholieren zijn dat toch vaak wel dat wat oudere klassers (globaal vijftien jaar en ouder) die – zo zeggen deze scholieren – vaak moeite hebben met school.
- jongvolwassenen die overlap vertonen met de delinquente jeugd uit paragraaf 3.3 en die zich op soms voor scholieren intimiderende wijze opstellen en drugs aan de man brengen.

In veel interviews wordt met name de laatste categorie genoemd als veroorzaker van angst onder een deel van de schoolgaande jeugd. Daar is aanleiding toe omdat dit smaldeel – zo hebben we kunnen aantonen – zowel direct als indirect gelinkt kan worden aan een of meerdere Amsterdamse gangs (met onder de straatjeugd prominente rappers) die op hun beurt een relatie hebben met internationaal georiënteerde drugshandelaren. De link heeft afgezien nog van geografische nabijheid ook te maken met bloedverwantschappen en de woonplaats van sommige prominente figuren in de (criminele) netwerken. Dit wordt volgens politiemensen nog eens versterkt door de behoefte van hoofdstedelijke jongvolwassen drugscriminelen om zich te verplaatsen naar Uithoorn, omdat daar wegens een gebrek aan toezicht en handhaving een lagere pakkans zou zijn. Wat ook meespeelt volgens een geïnterviewde rechercheur is dat deze groep jongvolwassenen mede door de link met de groothandel in staat is om een voor politie en justitie bekende strafrechtadvocaat te betalen, waardoor zij zich naar eigen zeggen onaantastbaar voelen.

In de praktijk hebben de drie hierboven genoemde categorieën overlap (zie ook DSP, 2021). Wat ze ook met elkaar delen is de polyhandel: zij leggen zich volgens de geïnterviewden die er zicht op hebben niet toe op slechts een enkele soort drugs. Vaak is het softdrugs (veelal wiet), aangevuld

met pillen en (andere) harddrugs. Zoals aangegeven zijn scholieren, als ze al gebruiken, vooral afnemer van softdrugs. Het verdient daarom aanbeveling om bij dit thema juist de lokale softdrugshandel met een netwerkanalyse beter in beeld te krijgen.

4.5 Wat is volgens geïnterviewden aan het dealen te doen?

We hebben alle (categorieën) geïnterviewden ook steeds gevraagd wat er volgens hen te doen is aan de drugshandel. Net als bij het drugsgebruik geven geïnterviewde professionals geven aan dat zij graag een (nog) intensievere samenwerking willen tussen partijen die het probleem kunnen beïnvloeden. Dus niet alleen de gemeente en de politie. Zij zien ook een rol weggelegd voor het jongerenwerk ('hou ze bezig') en het onderwijs ('weerbaar maken van scholieren'), en ook voor de jeugdzorg (met name waar het de kwetsbare meiden betreft). Ook wordt aangegeven dat een geslaagde aanpak valt of staat met een versterking van het straattoezicht door politie en gemeentelijke handhavers. Eerder werden er beveiligers ingehuurd die in opdracht van de gemeente toezicht hielden en mensen op hun gedrag aanspraken. Uiteindelijk had de doelgroep op straat heel goed in de gaten dat het de beveiligers ontbeerde aan bevoegdheden en daarmee verloren zij vrij snel hun gezag.

4.6 Slot

In dit hoofdstuk bekeken we de aanbodkant van de lokale drugsmarkt. We konden een globale driedeling maken van dealers waarvan bij een van de categorieën voldoende aanleiding is om aan te nemen dat zij direct en indirect verweven zijn met beroepscriminelen (groothandelaren) en gangs uit de hoofdstad.

Hoofdstuk 5 Beschouwing, conclusies, mogelijkheden

5.1 Inleiding

De Amstellandgemeenten hebben Bureau Bervoets gevraagd om een onderzoek te doen naar drugsproblematiek rondom schoolgaande jeugd en de manier om als gemeente en partners (ook) preventief met die problematiek om te gaan. Het onderzoek richtte zich in eerste instantie op de gemeente Uithoorn, maar diende ook inzichten op te leveren voor een – vergelijkbare – problematiek in de andere vier Amstellandgemeenten. In dit slothoofdstuk vatten we de beantwoording van de onderzoeksvragen samen, plaatsen we de bevindingen in perspectief (met een beschouwing) en presenteren we een set aanbevelingen waarmee de Amstellandgemeenten en hun netwerkpartners verder kunnen met een aanpak rondom jeugdig drugsgebruik.

5.2 De beantwoording samengevat (conclusies)

1. Hoe precies vindt in Uithoorn drugshandel plaats rondom (middelbare) scholen en andere locaties in de gemeente met schoolgaande jeugd als beoogde afzetmarkt? Welke locaties spelen vooral een rol? Om welke soort drugs gaat het? Hoe gebeurt de betaling en overdracht van de bestelling? Met welke overlast gaat de handel gepaard?
2. Welke aankoopstrategieën zijn er? Met name: welke rol spelen sociale media bij het in Uithoorn aan de man brengen van drugs bij (middelbare) scholieren?

Uit de interviews rijst het beeld op dat er lokaal onder scholieren misschien vooral een probleem is met alcoholmisbruik en ‘vaperen’ (e-sigaretten), soms ‘snus’⁴⁰ in veel mindere mate met drugsgebruik. En als er sprake is van drugsgebruik dan is ook het beeld van de geïnterviewden (waaronder de jongeren zelf) dat het dan vooral gebruik van softdrugs betreft. Dat beeld wordt gestaafd door statistiek van GGD en Trimbos (hoofdstuk 3). We hebben aangegeven dat net zoals elders in Nederland de drugshandel met middelbare scholieren als afzetmarkt voor een belangrijk deel online plaatsheeft. Althans de aankoop. Denk aan Telegram, WhatsApp, Wickr, maar ook aan TikTok, Snapchat of Instagram. Met name TikTok en Snapchat worden heel veel gebruikt door (ook schoolgaande) jeugd. Op deze online handel is momenteel nog onvoldoende zicht door (lokale) partijen.

Er is een aantal bezorgservices dat met auto en scooter de bestelling aflevert, veelal vanuit buiten Uithoorn (meestal vanuit Amsterdam dat een aantal grote bezorgdiensten kent). Maar er is ook vanuit Uithoorn een aantal online groepen en diensten actief. De betaling is contant en de aflevering gebeurt (waar het de detailhandel in drugs betreft) door dealers en runners die niet zelden medescholier zijn of jongvolwassenen die geregeld een link hebben met de Amsterdamse ‘gangs’ en die op hun beurt weer met internationale netwerken.⁴¹ Locaties waar wordt gehandeld en gebruikt en die veel woorden genoemd in ons onderzoeksmateriaal - dus niet alleen de interviews - zijn de

⁴⁰ Zakjes die tegen het tandvlees worden geplaatst en die een ‘rush’ geven ten gevolge van met name nicotine.

⁴¹ Zo blijkt ook uit onze analyse van sociale media.

flatbuurt in Uithoorn, het Zijdelwaardplein, (de omgeving van) twee middelbare scholen, de centrale bushalte en de directe omgeving van een supermarkt. Bewoners ervaren daar ook naar eigen zeggen straatoverlast. In tegenstelling tot veel andere gemeenten heeft Uithoorn geen horeca als avondwinkels en coffeeshops van waaruit drugs (ook harddrugs) wordt verkocht. Wat maakt dat sommige scholieren 'wat meebrengen' van elders en dat lokaal verkopen. Op de in dit rapport genoemde opvallende locaties (paragraaf 4.3) is geregeld (ook) sprake van rondhanggedrag met vernielingen en lastigvallen, maar wat geïnterviewde professionals meer zorgen baart is de intimidatie waarmee de drugshandel gepaard gaat. Jongeren zijn bang voor dealers en 'straatleiders' en dat beïnvloed soms de sfeer op school (zwijgcultuur, angst). Ook bewoners stellen zich uit vrees voor repercussies terughoudend op, hoewel een enkeling meent dat de overlast wordt overdreven.

3. In hoeverre houdt de drugshandel gericht op schoolgaande jeugd rondom scholen en andere locaties in Uithoorn verband met georganiseerde misdaad?

Met georganiseerde misdaad bedoelen we in dit onderzoek duurzame netwerken van (beroeps)criminelen die zich systematisch richten op de productie, aankoop, opslag, en/of verkoop van verdovende middelen. Meestal betreft het daarbij de groothandelaren in tegenstelling tot de tussenhandel en de kleinere (vaak lokaal opererende) dealers en runners die rechtstreeks verkopen aan – bijvoorbeeld – de schoolgaande jeugd.

Wat is het beeld in Uithoorn? Er zijn indicaties voor de aanwezigheid van tussenhandelaren en groothandelaren in Uithoorn, waarbij die laatsten zich (zo zien we ook terug in nieuwsberichten en op websites) vooral richten op de internationale handel. De link tussen de internationale handel en de lokale kleinere verkopers is niet altijd duidelijk. Alleen de verwevenheid tussen de hoofdstedelijke gangs en een lokaal bekend jeugdnetwerk wijst nog enigszins op een link in Uithoorn tussen straat en georganiseerde (bovenlokale en internationale) netwerken. Daarbij moet wel worden bedacht dat drugshandel altijd gepaard gaat met georganiseerde misdaad: het vergt een hele productieketen van het maken tot en met het verkopen aan publiek, waarvoor kennis, kunde en de organisatie nodig is van beroepscriminelen. Het een kan niet zonder het ander.

4. Wat is het profiel van de gebruikende scholieren? Wat is het profiel van de runners/dealers? Is er overlap? Zo ja: hoe ziet deze eruit?

In Uithoorn zijn er volgens de geïnterviewden (waaronder jongeren) globaal drie categorieën jeugdige drugsgebruikers. Ten eerste scholieren die met name op een recreatieve manier softdrugs gebruiken, vaak met vrienden op straat en soms ook wel bij iemand thuis, tijdens het uitgaan of een feestje.

Daarnaast zijn er – ten tweede – jongeren en jongvolwassenen die als 'problematische jeugd' of 'kwetsbare' jeugd kunnen worden aangeduid, omdat zij veelvuldig in beeld komen met overlast en criminaliteit (waaronder ook het zelf als kleinere dealer of runner verkopen van drugs). Deze categorie gaat deels niet meer naar school, maar heeft deels toch ook overlap met de eerstgenoemde categorie (scholieren). Het gebruik bij deze categorie (met vermoedens van meer

harddrugs- en lachgasgebruik dan bij de eerste groep) hangt volgens geïnterviewden samen met hun delinquente levensstijl en subcultuur van de straat.

De derde categorie die in de interviews naar voren komt zijn de problematische veelgebruikers (veelal ernstig verslaafd) die ook vaak bekend zijn in de (jeugd)psychiatrie en de verslavingszorg. Niet bekend is hoe groot de groep precies is, maar daar gaat het volgens geïnterviewden slechts om enkelen die bijvoorbeeld drugs gebruiken als zelfmedicatie voor problemen, waaronder psychiatrische stoornissen als depressie, borderline en ADHD.

Op basis van ons onderzoeksmateriaal kunnen we een analytisch onderscheid maken tussen drie soorten lokale dealers:

- de handelaren die als zowel als tussenhandel partijen doorverkopen aan kleinere dealers als verkopen aan (ook) de gebruikende jeugd. Dat gebeurt heel veel online (paragraaf 2.5), maar soms ook nog ‘ouderwets’ op specifieke locaties (bijvoorbeeld vanuit een woning).
- jongeren – vaak medescholieren- die op school kleinere partijen afleveren of verkopen (veelal runners, maar ook kleinere dealers die vaak zelf ook gebruiken en ‘wat meenemen’ op bestelling).
- jongvolwassenen die overlap vertonen met de delinquente jeugd uit paragraaf 3.3 en die zich op soms voor scholieren intimiderende wijze opstellen en drugs aan de man brengen.

De jeugd die veelvuldig bij politie en justitie in beeld is wegens een delinquente levensstijl vertegenwoordigt de overlap tussen gebruikers en verkopers.

5.3 Beschouwing: de conclusies in perspectief

Al met al lijkt er in Uithoorn meer een dealprobleem – nog los van schoolgaande jeugd - dan van een gebruikersprobleem onder schoolgaande jeugd. Hoewel voor het gebruikersprobleem geldt: iedere jeugdige gebruiker is er 1, elk incident is er 1. Maar op basis van het onderzoek ontstaat vooral het beeld van een actieve aanbodkant (runners, dealers, handelaren) die, voorheen toch vooral stedelijke, problematiek naar de buurgemeenten van Amsterdam brengt. Dus ook naar Uithoorn. Het zou daarom verstandig zijn om ook in de andere Amstellandgemeenten te werken aan een plan om het de georganiseerde drugscriminaliteit moeilijk(er) te maken. Het is in die zin geen exclusief Uithoorns probleem. En we zijn ons ervan bewust dat er al veel gebeurt, maar het kan mogelijk nog een stuk scherper, gericht en daarbij is echt regionaal meer urgentiegevoel nodig. De hoofdstad vraagt veel capaciteit, maar verlies de buurgemeenten niet uit het oog.

Ook op basis van ander onderzoek (Tops, Valkenhoef en Van der Torre, 2018; Salet, de Kimpe, Wiegant en Ponsaers, 2021) weten we dat het gebied buiten de grote stad, dus in de kleinere gemeenten en zeker ook het platteland, veel gelegenheid biedt voor misdaad en hierdoor aantrekkelijk is voor criminelen. Een reden daarvoor is dat politiecapaciteit momenteel erg schaars is en zeker na de laatste grote politiereorganisatie in 2012, vooral gericht is op grotere steden. Waardoor per saldo een lagere pakkans bestaat op het platteland, maar ook in kleinere (buur)gemeenten van grote steden. Denk bij de aantrekkelijkheid voor criminelen bijvoorbeeld tevens aan de drugsproductie op het platteland in Brabant en Limburg die gaandeweg zich tot boven de rivieren is gaan uitbreiden, ook naar de Amstellandgemeenten. Zoals aangegeven in hoofdstuk 2 biedt Uithoorn wegens diens specifieke ligging (nabijheid luchthaven, nabijheid van Amsterdam) en sociale kenmerken veel gelegenheid voor drugscriminelen. Neem de lagere pakkans en de aanwezige potentiële jonge aanwas wegens kwetsbare jeugd. We hebben reden om aan te nemen dat deze

‘aantrekkelijkheid’ ook geldt voor de andere Amstellandgemeenten, waardoor de aanbevelingen van dit onderzoek ook geldig en nuttig zijn voor hen.

We zagen echter nadrukkelijk dat de gemeente Uithoorn, politie en andere partijen ondanks de kleine schaal van de gemeente en het capaciteitsgebrek proberen om er het beste van te maken. Met daarbij soms ook hele mooie interventies op scholen en in wijken en gericht op kwetsbare doelgroepen (bijvoorbeeld meiden, deels een zedenproblematiek). Daarvan kan veel worden geleerd dat zo kan worden overgenomen door andere gemeenten. Maar verstandig is toch ook om nog meer dan nu met elkaar op te trekken in (actiegerichte) samenwerkingsverbanden. En samen het overzicht te houden op de drugsproblematiek met actuele (gebieds)kennis en *intelligence*⁴². Die is nu nog vaak gefragmenteerd of bij sommige partijen onvoldoende aanwezig, zo bleek uit de interviews.

Dat het onderzochte drugsprobleem niet een exclusief Uithoorns probleem is, blijkt ook uit het landelijk advies van de commissie Jongeren en Drugscriminaliteit van de Stichting Maatschappij en Veiligheid (2022). En ook het recente rapport ‘Preventie met Gezag: een strategie voor weerbare wijken’ van het Aanjaagteam Ondermijning (2021) biedt al veel aanbevelingen die zo zouden kunnen worden benut in gemeenten waar indicaties zijn voor de ondermijnende invloed van drugscriminaliteit. Denk aan de adviezen voor preventie en repressie ‘met gezag’ door (nog meer) systemisch⁴³ te werken, alsmede de versterking van informatie en (een gebiedsgerichte) opsporing⁴⁴. Bij de aanbevelingen houden we er rekening mee dat ook andere (Amstelland)gemeenten er mee aan de slag zouden moeten kunnen.

5.4 Aanbevelingen (antwoord op laatste onderzoeksvraag)

5. Welke opties zijn er om met concrete maatregelen de drugshandel tegen te gaan dan wel te bemoeilijken?

Op basis van dit onderzoek en de conclusies bevelen we het volgende aan voor Uithoorn en de andere Amstellandgemeenten:

- a) **Organiseer** als gemeente met netwerkpartners (voor zover nog niet aanwezig!) een persoonsgerichte aanpak van jonge dealers en runners. Doe dat met een goed werkend gezamenlijk overleg of een periodiek moment waarop informatie wordt gedeeld en waar acties worden uitgezet. Een overleg zonder actie mist zijn doel. Het beoogd effect is immers: gedragsbeïnvloeding van deze doelgroep en niet slechts met justitiële middelen. Laat de informatie een combinatie zijn van systeem-informatie en de wat zachtere maar wel gevalideerde (veredelde) subject-informatie van professionals. De gemeente organiseert dit overleg en betreft daarbij in elk geval: onderwijs (!), politie (ook recherche), leerplicht, jongerenwerk en (gemeentelijke) handhaving in het kader van vroegsignaleren maar ook in het bespreken van bijvoorbeeld trends. Heb bij deze aanpak ook oog voor de groepsdruk en

⁴² Hiermee bedoelen we ‘actiegerichte kennis en informatie’. Dus analyses en (veredelde) informatie waarmee concrete acties door politie, bestuur, OM en andere partijen kunnen worden ondersteund.

⁴³ Inzetten op gedragsbeïnvloeding door gebruikmaking van de sociale omgeving (systeem) van jongeren.

⁴⁴ Zie ook Bervoets, Takke en Hak (2022) over de zogeheten gebiedsgerichte opsporing.

het groepsproces (onderdeel van het rekruteringsproces) waaraan deze kwetsbare doelgroep blootstaat.

- b) **Bekijk** als gemeente(n) waar reeds bestaande persoonsgerichte aanpakken van jonge runners en dealers (nog meer) kunnen voldoen aan de onder punt a benadrukte actiegerichtheid, mogelijkheid om efficiënt en effectief informatie te delen en sluit aan bij ervaringen die elders in de regio zijn opgedaan met het aanpakken van doorgroeiers in de drugscriminaliteit.
- c) **Reserveer** als Amstellandgemeenten samen met politie en RIEC analysecapaciteit om (door, of onder leiding van deze partijen) scherper zicht te krijgen op de link tussen de lokale drugsverkoop en bovenlokale criminele netwerken (en het prostitutievraagstuk). Dat kan (zoals wij hebben gedaan in dit onderzoek) met diepte-informatie uit een OSINT-analyse, maar kan ook met een netwerkanalyse op basis van politieregistraties⁴⁵.
- d) **Maak** actiegerichte crimescripts t.a.v. wervingsprocessen met als doel die processen te beïnvloeden/verstoren. Want de onder het vorige punt genoemde analyses leveren de intelligence op voor zowel de (lokale) opsporing als aanpak van (jonge) runners en dealers. Een combinatie van diept-info uit OSINT en netwerkanalyse kan ook (nog meer en gedetailleerd) zicht bieden op de wijze waarop doorgroeiers worden betrokken bij drugscriminaliteit: bijvoorbeeld via (legale en illegale) bezorgdiensten, een muziekscene, de sportwereld, een jeugdgroep of anders (vgl Van Wijk e.a. 2022, Adjiembaks, 2022).
- e) **Weerbaar maken** van schoolgaande jeugd kan door een eerlijke, eigentijdse drugsvoorlichting aan scholieren. Door bijvoorbeeld verslavingszorg en/of GGD. Vergeet daarbij niet het alcoholgebruik. Die voorlichting gaat naast gezondheidsgevaaren ook over de wereld achter de drugsverkoop en het gevaar van meegezogen te worden in de criminaliteit. Meer gericht op 'awareness' wordt ook geïnvesteerd in het bijpraten van bijvoorbeeld docenten, (andere) professionals en ouders over drugs, maar ook over alcohol.
- f) **Leer** van de schoolaanpak zoals momenteel op een van de scholen in Uithoorn is ingericht met meerdere partijen en kijk waar die kan worden verbreed naar andere scholen in de Amstellandgemeenten. Vergeet daarbij zeker niet de cruciale rol van de basisscholen (met name groep 7 e 8). De jeugdagenten doen daar reeds goed en effectief werk.
- g) **Zet in op** (intensiever) digitaal toezicht door politie (met bijvoorbeeld een digitale wijkagent of digitale rechercheur) en jongerenwerk door een vinger aan de pols te houden bij het sociale mediagebruik van schoolgaande jeugd. Spreek jongeren aan op grensoverschrijdend gedrag zoals dat idealiter ook gebeurt in de fysieke wereld. Bespreek het met elkaar en met de jeugd. Hou zo ook zicht op trends, waaronder de wijzen waarop online drugs wordt verkocht aan schoolgaande jeugd.
- h) **Investeer** in (meer en mogelijk regionaal werkende) gemeentelijke handhaving om daarmee het straattoezicht aanvullend op dat van de politie te vergroten en daarmee de pakkans.
- i) **Zorg** als gemeente voor een duidelijke opdracht aan het jongerenwerk en daarbij ook voor de risicojeugd (ook 16+) genoeg capaciteit beschikbaar te stellen.

⁴⁵ BVH en SUMM-IT. Zie ook Van Wijk e.a. 2022 voor RIEC Den Haag en Ferwerda e.a. 2021 in de Wildemanbuurt te Amsterdam.

- j) **Continueer** aandacht voor bedrijventerreinen en 'shady places' die nu nog veel kansen bieden aan (georganiseerde) drugscriminaliteit. Daarbij kan bijvoorbeeld worden gebruik gemaakt van de *toolkit* zoals ontwikkeld in Brabant door Avans Hogeschool.⁴⁶
- k) **Meer opsporingsprioriteit** geven als Openbaar Ministerie en Politie aan *softdrugs*netwerken: met o.a. de hiervoor bedoelde netwerkanalyse en een projectmatige rechercheaanpak. Bij drugsverkoop aan jeugd betreft het immers vaak softdrugs. De nadruk ligt nu (zoals elders in Nederland) nog sterk op de harddrugsnetwerken.
- l) **Aan de slag:** kijk of het lukt om als Amstellandgemeente(n) samen met netwerkpartners een urgente casus 'op te plussen' naar een RIEC-casus met alle voordelen van dien t.a.v. wettelijke mogelijkheden. Maak als partijen gebruik van elkaars (bestuurlijke en strafrechtelijke) bevoegdheden.
- m) **Stel een concreet handelingskader op** voor scholen en professionals (en maatschappelijke organisaties) over wat te doen als zij jongeren in beeld hebben waarover zij zich ernstige zorgen maken (zowel t.a.v. gebruik als dealen/doorgroeien, maar ook met betrekking tot dreiging, intimidatie of zeden). Wie bellen zij? Met wie hebben zij contact? Hoe worden zij geadviseerd? Welke terugkoppeling ontvangen zij? Hoe is hun veiligheid geregeld?

⁴⁶ <https://www.avans.nl/onderzoek/projecten/detail/kwetsbare-branches-bedrijventerreinen> bezocht op 15 juni 2022.

Bijlage

Bijlage A – Interviewprotocollen

Professionals

1. Vertel eens wat over je⁴⁷ werk/functie in relatie tot jeugd en drugs?
2. Als je een buitenstaander zou moeten vertellen over Uithoorn, wat zouden dan de belangrijkste kenmerken zijn volgens jou van Uithoorn? Waarom? Waarin verschilt deze gemeente met elders?
3. Vertel eens wat over de ontwikkelingen rondom (schoolgaande) jeugd in Uithoorn?⁴⁸ In hoeverre verschilt dat of komt dat overeen met andere gemeenten in de regio? Zijn er trends waarneembaar in de zin van veranderingen ten opzichte van pakweg 5-10 jaar terug? Komen jongeren vooral uit Uithoorn of ook uit andere gemeenten? Welke vooral?
4. Wat is de aard van het drugsgebruik door schoolgaande jeugd in Uithoorn?
 - a. Type drugs (softdrugs, harddrugs)
 - b. Locatie gebruik
5. Wat is het profiel van de jonge schoolgaande drugsgebruikers?
 - a. Bijbaantjes
 - b. Opleiding
 - c. Vrije tijdsbesteding
 - d. Vrienden
 - e. Risicogedrag
 - f. Thuisituatie
6. Wat is het profiel van het jeugdig drugsgebruik?
 - a. Waar wordt het gebruikt
 - b. Waarom
 - c. Hoe
 - d. Wanneer
 - e. Individueel of in groepen
7. Welke aankoopstrategieën hanteren de jongeren?
8. Wat zijn de normen en waarden die de schoolgaande jeugd volgens jou hanteert tegenover drugsgebruik?
9. Wat is het profiel van de dealers? (zie factoren 5a-f) Waar wordt vooral gedeald tegenwoordig in Uithoorn en wanneer? Hoe verschilt dat met enkele jaren geleden?
10. Welke strategieën zijn er tegenwoordig om drugs aan de man te brengen bij schoolgaande jeugd? Hoe gebeurt de betaling en overdracht van de bestelling? Met welke overlast gaat de handel gepaard?

⁴⁷ Je of u. Zelf aanvoelen in gesprek.

⁴⁸ Nog los van drugs.

11. Welke rol spelen sociale media bij het in Uithoorn aan de man brengen van drugs bij (middelbare) scholieren?

*Kunnen er **namen van accounts** worden genoemd? Het vinden van één of een paar accounts waarop wordt gedeeld via bijv. Instagram kan de weg openen naar andere interessante accounts via bijv. een openstaande vriendenlijst.*

12. In hoeverre houdt de drugshandel gericht op schoolgaande jeugd rondom scholen en andere locaties in Uithoorn verband met georganiseerde misdaad/criminele netwerken?

13. Welke opties zijn er om met concrete maatregelen de drugshandel tegen te gaan dan wel te bemoeilijken? (handelingsperspectief met nadruk op preventie).

Scholieren

1. Hou oud ben je?

.....

2. Ben je een jongen of een meisje?

☐ Jongen

☐ meisje

☐ Anders

3. Drugsgebruik is normaal in mijn vriendengroep

☐ Helemaal mee eens

☐ Beetje mee eens

☐ Neutraal

☐ Niet mee eens

☐ Helemaal niet mee eens

4. Reageer op de stelling: drugsgebruik is wijdverspreid onder scholieren in Uithoorn

☐ Helemaal mee eens

☐ Beetje mee eens

☐ Neutraal

☐ Niet mee eens

☐ Helemaal niet mee eens

5. Gebruik je zelf wel eens drugs?

☐ Heel vaak ☐ Vaak ☐ Neutraal ☐ Weinig ☐ Nooit

6. Welk type drugs gebruik je dan?

☐ Weed/Hasj ☐ Amfetamine
☐ GHB ☐ Heroïne
☐ LSD ☐ Ketamine
☐ Poppers ☐ PCP
☐ Cocaïne ☐ Lachgas
☐ XTC ☐ NVT
☐ MDMA
☐ Anders namelijk:

.....

7. Hoeveel van je vrienden gebruiken drugs?

.....

8. Hoeveel dealers van drugs ken je?

.....

9. Mensen moeten zelf weten of ze drugs gebruiken.

☐ Zeer mee eens
☐ Mee eens
☐ Niet mee eens/niet mee oneens
☐ Oneens
☐ Zeer mee oneens

10. Drugsgebruik is een normaal onderdeel van je jeugd.

☐ Zeer mee eens
☐ Mee eens
☐ Niet mee eens/niet mee oneens
☐ Oneens
☐ Zeer mee oneens

11. In welk type drugs wordt er gedeald?

☐ Weed/Hasj	☐ Amfetamine
☐ GHB	☐ Heroïne
☐ LSD	☐ Ketamine
☐ Poppers	☐ PCP
☐ Cocaïne	☐ Lachgas
☐ XTC	☐ NVT
☐ MDMA	
☐ Anders namelijk:	

.....

12. Op welk social media kanaal wordt er gedeald?

☐ Snapchat	☐ TikTok
☐ Telegram	☐ Whatsapp
☐ Instagram	☐ Facebook
☐ Anders, namelijk:	

.....

.....

13. Wil je dit toelichten met bijvoorbeeld een gebruikersnaam of bijnaam?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. Wat kan je zeggen over dealers? (Leeftijd, achtergrond, bekenden)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15. Op welke plaats kan je drugs kopen?

☐ schoolplein	☐ uitgaan
☐ straat	☐ op bestelling/koerier
☐ NVT	☐ Anders, namelijk:

.....

.....

.....

.....

.....

Bijlage B – Respondentenoverzicht

Professionals

Basisonderwijs (3x)

Middelbaar onderwijs (5x)

Gemeentelijke handhavers(3x)

Leerplichtambtenaar (1x)

Gemeente Amstelveen (1x)

Gemeente Uithoorn (5x)

GGD (1x)

Halt (1x)

Social work (4x)

Politie (8x)

RIEC (1x)

Jeugdzorg (2x)

Jongeren

Jongere 1 - (16 jr.) - jongen - Middelbare school 1

Jongere 2 - (14 jr.) - meisje - Middelbare school 1

Jongere 3 - (14 jr.) - meisje - Middelbare school 1

Jongere 4 - (13 jr.) - jongen - Middelbare school 1

Jongere 5 - (17 jr.) - meisje - Middelbare school 1

Jongere 6 - (18 jr.) - meisje - Middelbare school 1

Jongere 7 - (16 jr.) - jongen - Middelbare school 1

Jongere 8 - (17 jr.) - meisje - Middelbare school 1

Jongere 9 - (14 jr.) - jongen - Middelbare school 1

Jongere 10 - (14 jr.) - meisje - Middelbare school 2

Jongere 11 - (14 jr.) - meisje - Middelbare school 2

Jongere 12 - (14 jr.) - anders - Middelbare school 2

Jongere 13 - (15 jr.) - jongen - Middelbare school 2

Jongere 14 - (14 jr.) - jongen - Middelbare school 2

Jongere 15 - (14 jr.) - jongen - Middelbare school 2

Jongere 16 - (14 jr.) - meisje - Middelbare school 2

Jongere 17 - (14 jr.) - jongen - Middelbare school 2

Jongere 18 - (14 jr.) - meisje - Middelbare school 2

Jongere 19 - (14 jr.) - jongen - buiten schooltijd

Jongere 20 - (14 jr.) - jongen - buiten schooltijd

Jongere 21 - (14 jr.) - jongen - buiten schooltijd

Jongere 22 - (15 jr.) - jongen - buiten schooltijd

Jongere 23 - (15 jr.) - jongen - buiten schooltijd

Jongere 24 - (11 jr.) - jongen - buiten schooltijd

Jongere 25 - (11 jr.) - jongen - buiten schooltijd

Jongere 26 - (11 jr.) - jongen - buiten schooltijd

Jongere 27 - (11 jr.) - jongen - buiten schooltijd

Bewoners

Bewoner (6x)

Literatuur

- Aanjaagteam Ondernijning (2021). *Preventie met Gezag: een strategie voor weerbare wijken*.
- Adjiembaks, S., Boer, A., & Oude Lansink, M. (2022). *(On)zichtbare beelden van jonge aanwas in de drugscriminaliteit: Een meta-analyse van tien deelonderzoeken in de regio Midden-Nederland*. Veiligheidscoalitie Midden-Nederland.
<https://veiligheidscoalitie.nl/nieuws/?id=2018>
- Berghuis, A. C., & De Waard, J. (2017). Verdampende jeugdcriminaliteit: verklaringen van de internationale daling. *Justitiële verkenningen*, 43(1), p. 10-27.
- Bervoets, E., Corsel, M., Fortuin, G., Kaal, K., & Van de Ven, M. (2021a). *DOORBRAAK verzocht: Onderzoek naar kwetsbaarheden voor crimineel misbruik en (publiek-private) maatregelen in het beroepsgoederenvervoer over de weg*. Rotterdam: Van de Ven.
- Bervoets E., Turan, H., & Kumaga, R. (2015). *Drugsgebruik onder jongeren in Lopik*. Bureau Bervoets.
- Bervoets, E., Van den Akker, K., Verweij, A., & Van Wijk, A. (2021). *'Iedereen doet het toch?': Drugsgebruik onder schoolgaande jeugd in Gouda*. Amersfoort: Bureau Bervoets
- Bervoets, E., & Van Wijk, A. (2015). *Van alle markten thuis: een analyse van Goudse drugsnetwerken*. Bureau Bervoets/Bureau Beke.
- Bervoets, E., & Van Wijk, A. (2016). Drie drugsnetwerken in een kleine stad. *Tijdschrift voor Criminologie*, 58(3).
- Boer, H. de, Ferwerda, H., & Kuppens, J. (2022). *Do or Don't: Kennissynthese ingroeimechanismen en rekruteringsprocessen van jongeren in de georganiseerde criminaliteit*. Arnhem: Bureau Beke.
- CBS. (2022). *Regionaal Jeugdrapport*. Geraadpleegd op: <https://jeugdmonitor.cbs.nl/regionaal-jeugdrapport>
- DSP. (2021) *Dealen met Drugs*. Een verkennend fenomeenonderzoek naar jongeren in de drugscriminaliteit in Noord-Holland.
- El Haddioui, I. (2015) *Hoe de straat de school binnendringt: denken vanuit de pedagogische driehoek van de thuiscultuur, de schoolcultuur en de straatcultuur*. Vijfde druk. Amsterdam: Van Gennip.
- Eski, Y, M. Boelens, A.Mesic, H.Boutellier (2021). *Een verkennende studie naar de aanpak van ondermijnende drugscriminaliteit in het Noordzeekanaalgebied en de haven van Amsterdam*. Apeldoorn: Politie en Wetenschap.
- Hamers, L. (2021). *'Samen sterker': Een kwalitatief onderzoek naar de integrale groepsaanpak van een problematische jeugdgroep* [Masterthesis, Vrije Universiteit Amsterdam].
- Klerks, P. (2001). The network paradigm applied to criminal organisations: theoretical nitpicking or a relevant doctrine for investigators? Recent developments in the Netherlands. *Connections*, 24(3), 53-65.
- Laar, van M. W., Van Beek, R. J. J., Beenakkers, E. M. T., Cruts, A. A. N., Kuin, M. C., Meijer, R. F., Mujcic, A., Olthof, M. I. A., Schutten, F., & Strada, L. (2021). *Nationale Drug Monitor: kerncijfers en ontwikkelingen 2021*. Trimbos-Instituut.
<http://hdl.handle.net/20.500.12832/3165>
- Lange, M. de, Rözer, J., & Veldboer, J. (2021). *Sociale preventie in Uithoorn: Een verkennend onderzoek*. Hogeschool van Amsterdam. <http://hdl.handle.net/20.500.12832/3154>
- Leiden, I. van, Lenders, A., & Ferwerda, H. (2018). *Een bittere pil: het fenomeen en de aanpak van illegale medicijnenhandel*. Politie & Wetenschap, nr. 104; Bureau Beke.
- Politie (2022). *De narcostand van Nederland: fenomeenbeeld drugs 2021*, Zoetermeer: Afdeling

- Analyse en Onderzoek, Dienst Landelijke Informatieorganisatie, Landelijke Eenheid RIEC. (2021). *Adviesrapport preventie met gezag*. Een strategie voor weerbare wijken.
- Roks & J. Hendriksen (2021) 'Laat je niet misleiden door afwijkende prijzen': Een exploratieve studie naar de ambiguïteit van betrouwbaarheid van cocaïnedealers op Telegram Messenger, *Tijdschrift voor Criminologie*, 63(2):3, 212 - 235.
- Salet, R., S. de Kimpe, B. Wiegant & P. Ponsaers eds. (2021). *Rurale Politie. Cahiers Politiestudies*. Antwerpen: Gompel&Svacina.
- Spapens, T. & D. van de Mheen (2022). *Het vestigingsklimaat voor drugs in Nederland*. Tilburg University.
- Staring, R.H.J.M, Bisschop, L.C.J, Roks, R.A, Brein, E.G, & van de Bunt, H.G. (2019). *Drugscriminaliteit in de Rotterdamse haven: aard en aanpak van het fenomeen*. Retrieved from <http://hdl.handle.net/1765/116670>
- Stichting Maatschappij en Veiligheid (2022). *Jong ontspoord in het drugsmilieu En wat wij daar als samenleving tegenover moeten zetten*. Den Haag: SMV.
- Tops, P. (2020). *Nederland drugsland : de lokroep van het geld, de macht van criminelen, de noodzaak die te breken (en hoe dat dan te doen)* . Amsterdam: Balans.
- Tops, P., J. Valkenhoef en E. van der Torre (2018) *Nederland en synthetische drugs: een ongemakkelijke waarheid*. Den Haag: Boom Criminologie.
- Torre, E. van der, Van Wijk, A., Heijkoop, M., De Boer, H., & Wolsink, J. (2021). *Mainport in de tweede linie: over sierteelt en ondermijning*. Bureau Beke.
- Turanovic, J. J., & Siennick, S. E. (2022). *The Causes and Consequences of School Violence: A Review*. National Institute of Justice.
- Wijk, A. van, J. van Esseveldt, J. Broekhuizen en E. Bervoets. (2022). *Jongeren en georganiseerde drugscriminaliteit in de regio Den Haag*. Arnhem, Bureau Beke.

‘WIE DE JEUGD HEEFT ...’